

3 inci KONGRE ÖNCESİNDE

Tiilik-iş

SAYI : 86

TÜRKİYE
İŞÇİ
SENDİKALARI
KONFEDERASYONU

Türk-İş

AYLIK DERGİ

NİSAN
1970

YIL : 8
SAYI : 86

FİATİ : 250 Krş.
BİR YILLIK
ABONE : 25.00 TL.

Türk-İş adına sahibi
SEYFİ DEMİRSOY

Yazı İşleri Müdürü
ÜLKÜ ARMAN

Fotoğraflar
Şehir Fotoğraf Ajansı
ADNAN HASKOKAR

Adres :
Türk-İş Genel
Merkezi
Bayındır sokak No. 8
ANKARA
Telefon : 17 91 36

- Türk-İş Dergisi Basın Ahlak Yasasına uyar.
- Türk-İş Basın ve Halkla Münasebetler Merkezi tarafından hazırlanan Türk-İş Dergisinin bu sayısı, Ankara'da BAŞNUR Matbaasında dizilmiş, tertiplenmiş ve basılmış; klişeler, Doğan Klişede yapılmıştır.

Saygıdeğer

Türk - İş Okuru,

Türk İşçi Hareketinin en büyük toplantısı 11 Mayıs'ta Erzurum'da yapılıyor. Birçok defalar tekrarladığımız ve artık herkes tarafından da kabul edildiği gibi, Türk - İş'in bu toplantısı bir «İşçi Parlamento-su» niteliğinde... Görüşülen konular ve alınan kararlar Türk - İş'in kongrelerine bu sıfatı veriyor. Özellikle toplu sözleşme düzenine girmemizden sonra, yurt ve işçi sorunları üzerinde söz sahibi kuruluşların başında gelen Türk - İş, Sekizinci Kongresine sunduğu raporunda, ele aldığı konuları 23 ilkenin ışığında çözüm yolları getirerek haklı bir takdir topladı.

640 sayfa tutan bu raporunda Türk - İş; çeşitli yurt sorunları, uluslararası ilişkiler ve işçi konularında toplum çıkarlarını ön plânda tutan görüşlerini açıkladı. Dergimizin bu sayısında, raporun özetini bulacaksınız. İmkân nisbetinde, konulara yer verilen bu özetle Türk - İş'in temel ilkelerini okumak mümkün olacaktır.

★

Nisan ayı içinde asgari ücretlerle ilgili Danıştay'ın bir kararı çıktı. İşverenler, çalışanlara uygulanmak istenen asgari ücretlere çeşitli yollardan karşı çıkmışlar, bunda muvaffak olamayınca Danıştay'a dava açmışlardı. Danıştay, Nisan ayı ortalarında işverenlerin bu isteğini yerinde görmedi ve asgari ücret uygulamasının devamına karar verdi.

★

Türk - İş'e bağlı beş kuruluş, içinde bulunduğumuz ay, altı sözleşme imzaladı. Ücret artışı ve çeşitli sosyal haklar sağlanan bu sözleşmeler, dergimizin bu sayısında yer alıyor. İstanbul'da kurulu bulunan Chrysler fabrikasında 75 gün devam eden lokavt da Nisan ayında sona erdi. Türk - İş Genel Sekreteri Halil Tunç'un bu konudaki çabaları anlaşma ile sonuçlanarak Otomobil - İş Sendikası, işverenle sözleşme imzaladı.

★

Yurt dışında çalışmakta olan Türk işçilerinin yurda gönderdiği döviz miktarı hakkında bu sayımızda ilginç bir yazı bulacaksınız. Türk - İş'e bağlı kuruluşlardan DYF - İş Federasyonu ile Petrol - İş Sendikasının Genel Kurulları yapıldı ve işçi liderleri çeşitli konular üzerinde görüşlerini açıkladılar. Bu arada, Metal - İş Federasyonu ile Harb - İş Federasyonu Nisan ayı içinde yaptıkları Yönetim Kurullarında, «millî sendika» olma kararı aldılar. Türk - İş'in teşkilatlanma politikasına uygun bu çalışmaları hakkındaki haberlerimizi de okuyacaksınız.

Saygılarımızla

İşçi döviz ve tedbirler

Yurt dışında çalışmakta olan Türk işçilerinin sayısı her geçen gün artmaktadır. Edinilen bilgilere göre, bugün sadece Almanya'da 300 bin olmak üzere, Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde yarım milyon'a yakın Türk işçisi vardır. Yakın bir gelecekte rakamın daha da yükseleceği meydanda. Bu artışa paralel olarak işçilerle ilgili birçok problemler henüz çözülmemiştir. Üzülerek söylemek gerekir ki, yıllardır ilgililere yapılan şikâyetler dikkate alınmamakta ve bu konuda büyük bir düzensizlik göze çarpmaktadır. Bugüne kadar, işçilerimizin karşılaştığı güçlükleri tesbit etmek ve gerekli tedbirleri almak hususunda birçok heyetler Avrupa'ya gitmiş, raporlar hazırlamıştır. Ancak olumlu bir sonuç sağlandığını öne sürmek mümkün değildir. Aslında, yabancı ülkelere heyet göndermek yerine, bilinen aksaklıklar üzerinde önemle eğilmek gerektiği kanısındayız.

İşin üzücü yanı, yurt dışına gönderilen işçilere bir «döviz makinesi» olarak bakılmasına rağmen bu yönde ciddi tedbirler alınmamasıdır.

YURDA GİREN DÖVİZ

Yurt dışında çalışmakta olan Türk işçilerinin Türkiye'ye gönderdiği döviz miktarı incelendiğinde görülen manzara şudur; işçi dövizini, tüm ihracat gelirimizin dörtte birine yükselmiş ve 1969 yılı içinde Türkiye'ye 140 milyon 612 bin dolar girmiştir. Küçümsenecek bir rakam değildir bu. Çünkü aynı yıl içinde, Türkiye'nin ihracat gelirlerinden elde edilen döviz 536 milyon 834 bin dolardır.

Bu rakamlar bize, sadece bu yönü ile yurt dışındaki işçilerimizin ekonomimize büyük bir katkıda bulunduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

TÜCCARA SAĞLANAN İMKAN

Buna rağmen alınan tedbirler nelerdir, ne yapılması düşünülmektedir?

Hemen söyleyelim ki, işçilerin Türk ekonomisine sağladığı geniş imkânlarla rağmen, tedbirler alınmamıştır ve bugüne kadar da alınması hususunda en ufak bir

belirtiye rastlanmamaktadır. İhracat yapan tüccara sattığı mal karşılığında döviz sağladığı gerekçesiyle prim verilip çeşitli kolaylıklar sağlanırken, işçilerin düşünülmemesi gerçekten acıdır. Tüccar malını satmakta ve ondan kâr elde etmektedir. Bunu yaparken, önce kendi çıkarlarını ön plânda tutmaktadır. Halbuki işçi için aynı şeyi söylemeye imkân yoktur. Binbir zorluk içinde emeğini sarfetmekte, ve biriktirebildiği parasını ailesine göndermektedir. Bundan ayrı olarak, yıllarca dış ülkelerde çalıştıktan sonra yurda dönen işçiler, Türkiye'de çeşitli yatırımlara yönelmekte ve dövizle birlikte, yeni iş imkânları da yaratmaktadırlar. Böylesine bir tutum içinde olan işçilere karşı seyirci kalınırken, tüccara döviz getirdiğinden ötürü prim verilmesini hoşgörür ile karşılamağa imkân yoktur.

ORTAK PAZAR'DAN SONRA

Yıllardır büyük bir önem verdiğimiz dış ticaretimizin açık vermesi, bir bakıma döviz imkânlarının kısırlığından ileri gelmektedir. Sanayicilerimizin kaliteye önem vermemesi sonucu ihracat imkânları istenilen seviyeye çıkmamakta, bunun sonucu olarak döviz gelirlerinde artış sağlanamamaktadır. Hele yakın bir gelecekte Ortak Pazar'a girmemiz de bahis konusu olunca, şimdi yeni problemler belirmektedir.

Türkiye için Ortak Pazar hazırlık dönemi sona ermiş, geçiş dönemine gelinmiştir. Bu dönemde, bugünkünden daha çok sayıda işçimizin Ortak Pazar ülkelerine gideceği yetkililer tarafından belirtilmektedir. Böylece, döviz gelirlerimizde büyük bir artış olması kesinlik kazanmıştır.

Bugün ister istihdam yetersizliğinden, ister döviz geliri sağlamak yönünden olsun, yurt dışına gönderdiğimiz işçilerimize bu yönde geniş imkânlar sağlamak zorunda olduğumuzu kabul etmeğe mecburuz. Bu yapıldığı takdirde, işçi yurda daha çok döviz sokabilme imkânlarını kullanacaktır.

İlgililerin bu konuda harekete geçmesi gerekmektedir. Boşuna geçen gün, yurt ekonomisine zarardır...

TÜRK İŞÇİ HAREKETİ ERZURUMDA

Atatürk ilkelerine bağlı, yurt sorunlarını bilen gerçekçi bir hareket

Yurtta

Türk-İş Sekizinci Büyük Kongresi Erzurum'da yapılıyor

Türk İşçi Hareketini Doğu'ya götüren sebep, Türk sendikacılık hareketinin temel felsefesidir.

«Türk İşçi Hareketini Doğu'ya getiren sebeplerden en önemlisi, 23 maddede gerçek ifadesini bulan, Türk Sendikacılık Hareketinin felsefesi olmuştur. Bu felsefede, orta çağ kalıntısı bir düzenle mücadele vardır. Bu felsefede, ezilmiş yıkılmış insanların dertlerine yakınlık vardır, bu dertleri dert edinme vardır...»

Bu satırlar Erzurum'da 11 Mayıs günü toplanan Türk İşçi Hareketinin en büyük kuruluşu olan Türk-İş'in, Sekizinci Büyük Kongresine sunduğu çalışma raporunda

yer alıyor.

640 sayfa tutan ve tüm yurt sorunlarını içine alan çalışma raporu; Türk-İş'in iç sorunlarıyla başlayarak, teşkilatlanma çalışmaları ve dünya sendikacılık hareketi ile olan ilişkilerden sonra geniş olarak şu konulara yer veriyor :

Toplu sözleşmeler ve grevler, asgari ücretler, ekonomik ve sosyal durum, gelir dağılımı, istihdam ve işsizlik, eğitim sorunu, konut sorunu, beslenme, tarımımız ve toprak reformu, vergi ve vergi adaleti, yabancı sermaye, dış ticaret, ortak pazar, yurt dışındaki işçiler, Ulus-

lararası Çalışma Teşkilâtı, çağımızın iş hukuku anlayışı, 274 ve 275 sayılı Kanunlar, işsizlik sigortası, Tarım İş Kanunu, İşçi Yardımlaşma Kurumu Kanunu, İşçi emekliliği, iş değerlendirme ve Kıbrıs konusu.

İŞÇİ HAREKETİ DOĞUDA

Türk-İş'in Büyük Kongresinin Doğu'da yapılmasının nedenini açıklayan rapor, önceki kongrede kabul edilen «23 İlke»yi belirttiğinden sonra şöyle diyor :

«Türk İşçi Hareketini Doğu'ya getiren sebeplerden en önemlisi, bu 23 maddede gerçek ifadesini bulan, Türk Sendikacılık Hareketinin felsefesi olmuştur. Bu felsefede orta çağ kalıntısı bir düzenle mücadele vardır. Bu felsefede ezilmiş, yıkılmış insanların dertlerine yakınlık vardır, bu dertleri dert edinme vardır. Bu felsefede konutsuz, yolsuz, susuz, elektriksiz, okulsuz, beslenme ve sağlık imkânlarından alabildiğine yoksun insanların ızdıraptan kurtulması, asgari öl-

çüde bu medeni imkânlarla kavuşmasının mücadelesi vardır.

Türk İşçi Hareketi Doğu'nun sorunlarının bu ilkelerin uygulamasıyla, çözümleneceği inancındadır. Ne var ki, bu ilkelerin sadece raporlarda yer alması sorunların çözümü için yeterli değildir. Bu ilkelerin uygulanabilmesi, onları geniş topluluklara benimsetmek ve toplulukları bu ilkeler etrafında toplamakla mümkündür.

Bunlar teorik bir ifade olmaktan öte, halkımızın çok büyük bir kısmının yaşantısını değiştirebilecek ve en önemlisi uygulama kabiliyeti olan ilkelere.

Sağlık alanında, eğitim konusunda kamu hizmetlerinde, yatırımlarda, kısacası topye-kün kalkınma çalışmalarında görülen bölgelerarası adaletsizlik bu ilkelerde en belirgin şekilde ifade edilmektedir.

İşçi Hareketi, ızdırabım çektiği bu adaletsizliğin farkında olmayan, ya da bilmezlikten gelenleri uyarmak, acı da olsa, gerçeklerin açıklanmasını, görülmesini ve çareler aranmasını istemek, Doğu dâvasını topluma maletmek için Doğu'ya gelmiştir.»

TÜRKİYE'DE İŞSİZLİK

Türkiye'de işsizliğin tehlikeli bir durum aldığını belirten çalışma raporu, işsizliğin diğer ülkelere oranla her gün daha da arttığını ve korkunç bir tablonun ortaya çıktığını kaydederek, endüstriye önem verilmesi gereğini savunuyor ve şöyle diyor :

«İşsizlik, gelişmiş ve gelişmemiş ekonomilerde bünye olarak farklılık arz etmektedir. Gelişmiş ekonomilerde işgücünün talep eksikliği nedeniyle kullanılmamasından doğmaktadır. Talep eksikliği ise tasarruf eğiliminin yüksek oluşundan ve tasarruf yatırım dengesinin bozulmasından ileri gelmektedir. Bu çeşit deprasyonlardan doğan işsizliği giderme yolları, muhakkak ki, az gelişmiş veya gelişmemiş ülkelerin istihdam sorunlarını çözümleme yollarından tamamen başkadır. Az gelişmiş ekonomiler-

TÜRK-İŞ KONGRESİNİN YAPILACAĞI SALON

Mayıs ayında gözler buraya çevrilecek

de ise, işsizliğin ana nedeni tasarruf eğiliminin yüksek değil, düşük olmasıdır. Burada sermaye ve işgücü arasında denge sağlanamamıştır. Ancak bu denge sağlandığı ve en iyi şekilde kullanıldığı takdirde üretim artışı, yani gelişme sağlanabilecektir. Bu nedenle işsizlik, Türkiye'nin, sosyal ve ekonomik yönleriyle üzerinde en hassasiyetle durulması gereken sorunudur. Çünkü bir bütün olarak, ülkemiz topraklarında yaşayan herkesin çalışma, yeterli bir ücret alma kısına insan haysiyetine yaraşır şartlarda yaşamaya hakkı vardır.

ARTAN İŞGÜCÜNÜN DURUMU

Bilindiği gibi Türkiyede işgücü miktarı sayı olarak hızla artan nüfusun etkisi ile büyümektedir. Öte yandan artan işgücünün istihdam edileceği çalışma alanları, ekonomik kalkınma projesi içinde değişen ekonomik yapıya, sektörler arası ilişkiye, üretim araçlarının kullanımına ve seçilen teknolojiye göre değişmektedir. Meselâ 1960 yılında, 15-64 yaş grubundaki aktif nüfus 15 milyon civarında iken, bunun üçüncü beş yıllık plân dönemi sonuna kadar 25 milyona yükseleceği tahmin edilmektedir. Buna kar-

şılık çalışan nüfusun sektörler arasındaki bölüşümüne göre, 1960 da işgücünün % 77 si tarımda, % 10.5 i sanayide ve % 12.5 i hizmetler kesimlerinde çalışırken, 1977 yılında tarımda % 54 e düşüş, sanayide % 19 a çıkış ve hizmetler sektöründe de % 27 ye çıkış olacağı beklenmektedir. Demek ki, 1960-1977 döneminde 10 milyonluk bir artış kaydedecek

DOĞUDAN BİR SAHNE

Okuldan değil, çeşmeden

olan işgücünün tarımda çalışan kısmının da % 23-25 civarında tarım dışı sektörlerle kayması plânlanmaktadır. Ancak bunun gerçekleşme ihtimalinin pek de kuvvetli olmadığı birinci beş yıllık dönemde edilen tecrübeden anlaşılmaktadır. Birinci beş yıllık plânda iş-

TÜRKİYE'NİN İŞSİZLİK SORUNU

Sırtlarında yatak, yorgan iş aramaya çıkanlar

İstihdam artışına hedef 2.100.000 olarak alınmış, ancak bu 1.215.400 olarak gerçekleşmiştir. Bu rakamlar da göstermektedir ki, plân hedeflerine ulaşmak için plânda öngörülen tedbirler yeterli değildir.

İLK SORUN

Burada Türkiye'nin karşısında bulunduğu iki sorun vardır. Bunlardan birincisi; mevcut istihdam içinde yer alan işgücünün niteliğini, değişen sektörlerarası ilişkiye göre değiştirmek; böylece, değişen ekonomik yapıya göre, sektörlerarası işgücü akımını sağlayarak bir tıkanıklık ve nitelik yetmezliğinden ortaya çıkabilecek işsizliği azaltmaya çalışmak. İkincisi ise; nüfusun doğurduğu yeni ilâve işgücünü, uzun sürede değişen sektörlerarası ilişkilerin ve ekonomik yapının gerektirdiği niteliklerde istihdam edilmeye hazırlamak ve böylece uzun vadede, bu yönden ortaya çıkacak işsizliği azaltmaya çalışmak.

Yukarıda açıklanan sorunlar işgücünün miktar ve daha çok niteliği ile ilgili olanlardır. Bir de bunun yanında bu miktar ve niteliğin kullanılan teknolojiye uygunluğu veya teknolojinin bu miktar ve niteliğe göre seçilmesi tercihleri vardır. Hepsinden önemli olarak, kıt kaynak olan sermayenin artan insangücüne iş sahası aç-

cak geniş istihdama dayanan alanlara yatırımını sağlamaktır.»

PLÂN VE İSTİHDAM

Raporda, istihdamın, İkinci Beş Yıllık Kalkınma Plânında hedef olarak alınmayışı kınanıyor, istihdamı genişletmek için yatırımların, işgücüne ağırlık veren endüstriye önem verilmesi ve bu amaçla, yatırım yapacak sanayicilere teşvik edici kolaylıklar sağlanması isteniyor.

EĞİTİM SORUNU

Türkiye'nin eğitim sorunu üze-

OKUL ÇAĞINDA BİR ÇOCUK

Yaşama mücadelesi içinde

rinde de önemle duran Çalışma Raporu, eğitim sistemimizin yetersiz olduğu ve toplumumuzu kalkındırmaktan uzak bulunduğu görüşünü ileri sürerek görüşlerini şöyle açıklıyor :

«Bugünkü eğitim sistemimiz, sendikacılık hareketinin düşündüğü eğitim sistemi ile bağdaşmamaktadır. Bugünkü eğitim sistemi ile toplumumuzun kalkınmasını beklemek imkânsızdır. Eğitimde kalkınma ve sosyal adalet ilkelerine uygun köklü bir reform bugün, her zamankinden daha gerekli bir hale gelmiştir. Toplumumuzun ekonomik ve sosyal sorunlarının çözülmesi eğitime bağlı olmakla beraber, son zamanlardaki birçok toplum olayları ve öğrenci hareketlerinin nedenini de eğitim sistemimizin aksaklığında aramak yerinde olur.»

BUNALIMLARIN ÖNEMLİ NEDENİ

Ekonomik ve sosyal bakımdan kalkınmış ülkelerdeki bunallımlara da dikkati çeken Çalışma Raporu, çeşitli Avrupa ülkelerinden örnekler vererek, bu ülkelerde dahi çağımızın en son buluşları ve gelişmeleri içinde teknik bilginin yeterince verilmemesini ve öğrencinin tatmin edilmemesi sonucu bunallımların çıktığını kaydediyor ve «Türkiye'nin eğitim konusunda kaybedecek zamanı kalmamıştır. 7. Genel Kurul raporumuzda işaret ettiğimiz gibi, Türkiye'nin kaderi eğitime bağlıdır. Eğitimde bir ihtilâl yapma zamanı gelmiştir, hatta geçmektedir» diyor.

Yetersiz öğrenim sistemi üzerinde duran rapor, 1965 sayımı sonuçlarına göre, yurdumuzda nüfusun 51,19'unun okur-yazar olmadığı, bu oranın geri kalmış bölgelerde daha yüksek olduğu belirtiliyor.

İLK VE ORTA ÖĞRETİM

Rapor, ilk ve orta öğretim üzerinde de geniş açıklamada bulunarak şöyle diyor :

«Yurdumuzda, 1960 sayımına göre, ilköğretim çağında (6-12 yaş) 5 milyon 111 bin 330 çocuk var. 1960 yılında ilkökula giden çocuk sayısı 2 milyon 867 bin. İlkokul çağında olup

da okula gitmeyen, ya da gide-meyen çocuk sayısı ise 2 mil-yon 244 bin 330. Buna göre, ilk-okul çağındaki çocuklardan yüzde 44'ü öğrenim yapamıyor.

1965 sayımı sonuçlarına göre ise, ilkokul çağındaki ço-cuk sayısı 6 milyon 8 bin 197. Bu çocuklardan ilköğretim ya-pabilenler ise, 3 milyon 972 bin. Buna karşı, 2 milyon 36 bin 197 çocuk öğrenim yapama-

tünde bir eğitime kavuşmak imkânına sahiptir.

Liseler bakımından durum buna benzer şekildedir. Lise, bucak ve köyler için söz konu-su dahi olamamaktadır. İlçe merkezlerinde orta okula, iyi-kötü gidebilmek imkânını bu-lan öğrencilerin büyük bir kıs-mı için liseye devam edebil-mek bir hayal olmaktadır. Lise eğitimi, sadece, illerin nisbe-

ye devam edebilmek; ikincisi ise, ilk öğretmen okulları ve bir kısım sanat okullarına yine parasız yatılı olarak girebil-mek imkânlarını araştırmaktır.

Bugün için orta okul ve li-selerde parasız yatılı okuyabil-mek son derece dar bir çerçe-ve içersine sıkışmış bulunmak-tadır.

Bilindiği gibi, varlıksız ço-cuklar için üniversite öğreni-mine girebilme yolu da geniş ölçüde kapalıdır.

Böylece eğitim sistemimiz, bir taraftan her kademede var-lıksız fakat kabiliyetli çocuğu bünyeden atarken, diğer taraf-tan da güçlüklerle bu bünyeye gi-rebilmiş çocukları orta öğre-tim yada yüksek öğrenime ge-çip, kabiliyetlerinden toplumu yararlandırmaktan alıkoymak-tadır.

Orta öğretimle ilgili resmi rakamlara göz atacak olursak, şu manzara ile karşılaşılacak-tır :

Orta öğretim çağındaki (13-18 yaş) çocuk sayısı, 1960 da 3 milyon 99 bin 288'dir. Bu-na karşı orta öğretimden ya-rarlananlar (Ortaokul, lise, mesleki ve teknik okul) ancak, 475 bin öğrencidir. Buna göre, 2 milyon 624 bin 288 genç orta-öğretim imkânına sahip değil. Bu rakamlardan anlaşıldığı üzere, yurdumuzdaki orta öğre-tim çağındaki çocuklardan yüz-de 84.2 si bundan yararlanama-mış bulunuyor.

1965 yılında ise, ortaöğre-tim çağındaki çocuk sayısı 3

TEMEL SORUNUMUZ

Yeterli orta öğrenim için para gerekiyor

makta. Bu çocukların oranı da yüzde 35'i buluyor.

Bu rakamlar yurdumuzun ilk öğretim gerçeğini yeter açıklıkla ortaya koymaktadır.

ORTA ÖĞRETİM

Dıştan görünüşte orta okul-larımız ve onu izleyen liseleri-miz parasızdır. Fakat bilinen bir gerçektir ki, bütün köyler-de, bucakların % 90 ında ilk öğrenimini bitiren öğrenciler orta okula girebilmek için ci-var ilçelere ve il merkezlerine giderek bir masrafa katlanmak zorundadırlar. Bu bakımdan onlar için orta öğrenim parayı gerektirmektedir.

Bu şartlar altında köy ve bucaklarda oturan kabiliyetli ve varlıksız bütün gençlerin, hatta az ve orta gelirli ailelere mensup çocukların orta öğre-nimden yoksun kaldıkları ka-bul edilebilir. Bu grupta yine ancak yüksek gelirli birkaç ai-lerin çocuğu ilk öğrenimin üs-

ten daha yüksek gelirli zümre-si ile ilçe ve bucakların yüksek gelirli ailelerinin çocuklarına bir üste çıkabilme imkânını vermekte, ne kadar kabiliyetli olursa olsun, varlıksız çocuk-lar elenmektedir.

İlk okulu bitiren varlıksız çocukların öğrenime devamı için sadece, iki imkân vardır. Bunlardan birincisi, parasız yatılı sınavlarına girip, parasız yatılı olarak orta okul ve lise-

GAYRİ SAFİ MİLLİ HASILA				DEVLET GELİRLERİ			
Yıl	Toplam	Bir önceki yıla Farkı	Nisbet	Toplam	Bir önceki yıla Farkı	Nisbet	
1963	69.024	—	—	11.493	—	—	
1964	74.197	5.173	% 7.4	11.938	445	3.8	
1965	80.020	5.823	7.8	12.911	973	8.1	
1966	90.578	13.558	16.9	15.082	2.171	16.8	
1967	103.851	10.273	9.8	18.101	3.019	20.0	
1968	113.028	9.177	8.1	19.879	1.778	9.8	

VERGİDE ADALET GEREK...

Türk-İş çalışma raporundan bir kupür

milyon 935 bin 463. Buna karşı orta öğretim gören öğrenci sayısı, 696 bin. Buna göre öğrenim çağındaki çocukların yüzde 17'si okuma imkânı bulmuş, yüzde 83 ise bu imkândan yoksun kalmış oluyor.»

Teknik ve tarım eğitimi üzerinde de duran Rapor, eğitim sistemimizi zaaf ve boşluklardan kurtarmak için, yeterli ve kaliteli öğretmen yetiştirme gayretinin hızlandırılması gereğini savunuyor ve çağımıza uygun bir eğitim programının hazırlanmasını öne sürüyor.

Ülkemizde, genel eğitimle birlikte işçi eğitimine de önem verilmesini isteyen Rapor, milli gelirden eğitime ayrılan payın çok az olduğunu ve bunun artırılmasının zorunlu bulunduğunu kaydediyor.

VERGİDE ADALET

Rapor'un vergi adaleti ile ilgili bölümünde, Türk Sendikacılık Hareketinin bu konudaki görüşü yer alıyor ve şöyle deniliyor :

«Türk Sendikacılık Hareketinin titizlikle üzerinde durduğu vergi konusunda bu dönemde herhangi bir olumlu değişme olmadığı gibi, şiddetle karşı çıktığımız vasıtalı vergilerde yeni artışlar olmuştur. Hükümet bütçe açığını kapatmak için gelmiş geçmiş iktidarların baş vurduğu en kolay yola başvurarak, çalışanları bir başka zor duruma daha sokmuştur.

Böylelikle toplu sözleşmelerle sağlanan ücret zamlarının büyük bir kısmı, vergiler yoluyla geri alınmıştır. Hükümetleri, ekonomik ve sosyal şartlarımızın gerektirdiği ölçülere uygun şekilde vergi alınması için yeri geldikçe ve defalarca uyararak Türk-İş, son vergi zamlarında bunu bir daha tekrarlayarak, bu zamları protesto etmiştir.»

Rapor, milli gelir ve devlet gelirleri ile, Türkiye'deki vasıtalı ve vasıtasız vergiler üzerinde de duruyor, daha sonra gelir dağılımındaki adaletsizliğe değinerek şu açıklamada bulunuyor :

«Yapılan araştırmalara göre, işçi ve memurların yıllık ortalama gelirleri 9.443 Türk Lirasıdır. Beyannameli vergi yükümlülerinin ortalama yıllık geliri ise 46.213 TL. sıdır. Buna karşılık beyannameli vergi yükümlüleri 1967 yılında ortalama 3710 TL. ödemişler işçi ve memurların ödediği vergi ise 2000 TL. sı olmuştur. Gelir bakımından arada beş misli fark ve verginin müterakkilik ilkesine göre, beyannameye tabi vergi yükümlülerinin işçi ve memurun ödediğinin en az on misli vergi ödemesi gerekirdi. Bu yola giderek devlet üç beş ticaret adamından hakkını istemek yerine, dar gelirlinin sırtına vasıtalı vergileri yüklemeye

yi tercih etmektedir.»

KALKINMA PLÂNINDA VERGİ

Rapor, Kalkınma Plânındaki vergi ile ilgili gelişkilere de dikkati çekerek vergi sistemimizdeki aksaklıklar üzerinde de duruyor ve vasıtalı vergilerin artışını kınadıktan sonra, plânın, özel sektör yönünden sadece çıkarılara uygun olan konularda geçerli, ama kamu sektörü için bağlayıcı olmasına rağmen son dönem içinde kamu sektörünün de özel sektör gibi işlediğini öne sürüyor. Hayat pahalılığının, dar gelirliğin ihtiyaç maddelerine konan vasıtalı vergiler yüzünden arttığını da kaydeden Çalışma Raporu, işçilerin toplu sözleşmelerle elde ettiği ücret artışlarının bir değer taşımadığını ve reel lirlenerek şöyle deniyor :

YABANCI SERMAYE

Çalışma Raporunun yabancı sermaye bölümünde, Türk İşçi Hareketinin, yabancı sermayenin Türk işçilerinin alm teri ile çok yüksek kârlar sağlayarak, hem alın terini hem kıt kaynaklarının erimesine karşı olduğu, bu alın terinin karşılığında sağlanan kârların da, yurdumuzda kalmamakta ve yetkililerin hiçbir itirazıyla karşılaşmadan rahatlıkla dışarıya çıkarıldığı belirtilerek şöyle deniyor :

«Dış ödeme dengesi bakımından tehlikeli bir durumla karşı karşıya olan ülkemizde, sadece özel yabancı sermayenin kâr transferleri, ödeme bilançomuzdaki tehlikeli durumu arttırıcı yönde gelişmektedir.

1967 yılından itibaren, kâr transferleri, gelen yabancı sermayeyi de aşarak gitgide artış göstermektedir. Alacağı bütün kredileri dış borçlara kapatmaya mecbur hale gelmiş bir ülkenin kendisinden zengin olanlara milyarlar dağıtması tarihte ilk defa görülmemektedir. Bizim tarihimiz bu bakımdan tecrübelerle doludur ve yine tarihten aldığımız dersle, bunun getireceği sonuçları da çok iyi bilmekteyiz.

Yabancı sermaye ile kurulan şirketlerin bir diğer sakıncası, işletmenin kilit noktalarında çalıştırılanların, sermaye

(1.000.000.—T.L.)

Yıl Yabancı Ser. Kâr Transferleri

Fark

1963	21	—	+ 20
1964	25	5	+ 20
1965	22	15	+ 20
1966	30	16	+ 14
1967	17	25	— 8
1968	13	32	— 19
1969	20	30	— 10

YABANCI SERMAYENİN KÂR TRANSFERİ

Alınlarının kazandığı kâr yurt dışına kaçırılıyor

DÜZENSİZ BİR DIŞ TİCARET REJİMİ

Milyonlar bir kaç kişinin cebinde

nin geldiği ülke ulusundan ve çoğunlukla, bir diğer görev için Türkiye'ye gelen şahısların ailelerinden seçilmiş oluşudur. Yine bu şirketlerde çalışan Türk elemanlara İş Kanunu ve ilgili mevzuatın uygulanmasında çeşitli meseleler ortaya çıkmakta, izin, sosyal yardım ve işçiyile ilgili diğer hususlarda, sözleşme yapma ve uygulamasında başarı sağlamak mesele olmaktadır.

Gelişme halinde olan ve iç sermaye tasarrufları kısıt olan ülkeler sömürülmeyi mümkün kılan şartları önleyecek tedbirleri alarak, yabancı sermaye ile işbirliği halinde çalışmakta çıkar sahibi olabilir. Fakat bu ülkelerin, bazı ana ve stratejik nitelikteki sanayi kollarını ve tabii kaynaklarını çok iyi şartlarla dahi olsa, yabancılara açmaları uzun vadeli çıkarlarına aykırıdır.

1954 tarihli kanunla, Türk petroleri ulusal çıkarlara aykırı bir yola sokulmuştur. Bu, 14 yıllık uygulama ile açıkça ortaya çıkmıştır. Sahip oldukları aşırı imtiyazlara rağmen, yabancı şirketler, Türkiye'de yeterince arama yapmamışlardır. Dünya üretim durumu, tüketimin

üstünde olduğundan, yabancı şirketlerin Türkiye'de yoğun bir şekilde petrol aramaları için sebep yoktur. Üstelik Türkiye'de petrol arama, pahalıdır, risklidir. Bu yüzden, yabancı şirketler bir oyalama politikası izlemişler, petrol sondajındaki yatırımların çoğu yine ulusal sermaye tarafından yapılmıştır.

Türkiye'nin bugünkü şartları, ekonomik gerçekleri ve çıkarları, petrolün devletleştirilmesini gerektirmektedir. Sınırlı miktardaki milli servet, ancak yurt çıkarı dışında, başka bir çıkar gözetmeyecek olan ellere teslim edilebilir. Bu alanda devlet yatırımının verimli olamayacağı küçük madenlerimizin işletilmesi ise, bu milli servetin, birkaç el yerine bir kütleye direkt menfaat sağlanması, sıkı bir devlet kontrolü ve çalışanların da yönetime katılmaları şartıyla özel sektöre emanet edilebilir.»

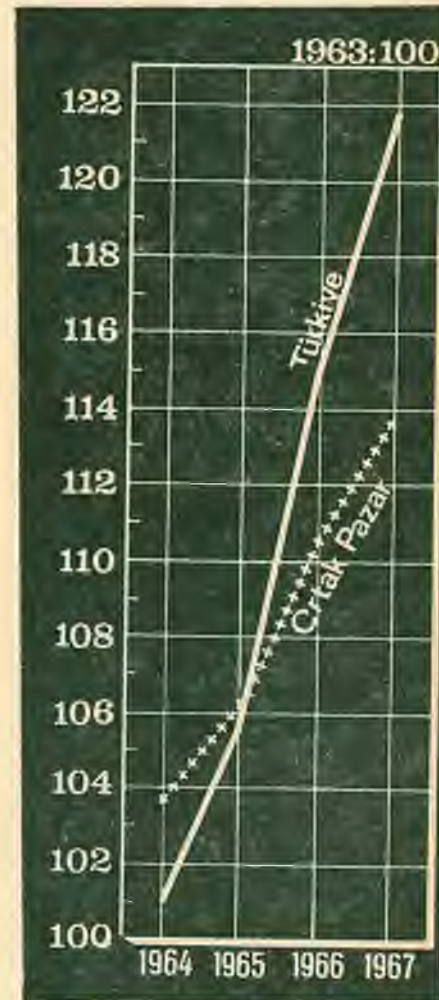
DIŞ TİCARET

Diş ticaretin, yalnız ekonomik gelişme ve milli refah ile değil ulusların siyasi kaderi, uluslararası ilişkilerin yönü ve dünya barışı ve güvenliği ile sıkı sıkıya ilgili ge-

niş ve hayati önem taşıdığına dikkati çeken Türk-İş Raporu, ithalat ve ihracaatın belirli ölçüler içinde devlet eliyle yapılmasını, bunun için kotaların ayarlanmasının kâfi geleceğini savunarak şöyle diyor :

«İthalatta da belli başlı yatırım mallarının, ham maddelerin, tüketim maddelerinin devlet eliyle yapılması öngörülmalıdır. Bir malın ithalinin devlet kurumu tekeline verilmesinde, o malın ithalatımızdaki önemli ve belli standartlara uyuş derecesi ölçü olmalıdır.

Diş ticaretin devletleştirilmesi için yeni devlet kuruluşlarına gitmeye ihtiyaç yoktur. DMO, TMO, Fiskobirlik, Çukobirlik, Tarış ve çeşitli devlet teşebbüsleri, ithalat ve ihracat yapmaktadırlar. Bu kuruluşlar

ORTAK PAZARDA TÜRKİYE

En çok tartışılan konu

Rapor bu konuda şu açıklama-
da bulunuyor :

«Türk-İş, çok yıllar önce, daha Ortak Pazar'a girip girmeme meselesi tartışılırken, konuyu ilk ele alan ve kendi ölçülerinde değerlendirmesini yapan tek kuruluştur. O günden bu yana da bu konudaki gelişmeleri yakından izlemiş ve alınması gereken tedbirler hakkında fikirlerini ilgililere ulaştırmıştır. Yine Türk-İş, o gün cesaretle, Ortak Pazar'a bazı ön hazırlık ve şartlarla girmemiz lâzım geldiğini savunan kuruluştur. O zamanlar bu fikri savunan Türk-İş, Ortak Pazar'a girip girmemenin bir ekonomik tercih meselesi olduğu kadar, batı dünyasının eşit haklara sahip bir üyesi olabilmek için de bunun gerekli olduğu fikrinden hareket etmişti. Daha o günlerde Ortak Pazar'a üye olmanın en büyük

üye olmayı desteklediğini kamuoyuna açıklamıştı. Ancak, Türk-İş'in desteği, Ortak Pazar ülkeleri işçilerine tanınan çalışma ve sosyal güvenlik düzeninin Türk işçisine de tanınması ve ihrac imkânlarımızın değiştirilmesi şartına bağlı kalmıştı.

İşçilerimizin, Ortak Pazar ülkelerine akın etmeye başladığı bu devrede, Ortak Pazar üyesi ülkelerin işçilerine tanınan imkânlardan yararlanmaları en büyük arzumuzdu. Bilindiği gibi, hazırlık devresi en az beş, en çok on yıl sürecekti. Bu devrede işçilerimize Ortak Pazar statüsünün sağladığı hakların tanınması için gerekli gayretin gösterilmesi ısrarla ilgililerden istenmiştir. Buna rağmen, bugüne kadar bu gerçekleşmemiş ve Türk İşçi Hareketinin Ortak Pazar'a bağladığı ümitler kırılmağa

arasında ihtisaslaşmaya göre, bir iş bölümüne gitmek, ihtiyaçları karşılamaya yetecektir. Bu kuruluşlar, ithalat ve ihracatı kalkınma plânına uygun şekilde Dış Ticaret Dairesinin hazırlayacağı ihtiyaç listelerine uygun olarak yürütecektir.

Anlaşmalı memleketlerle olan ticaretimiz, gittikçe gelişme istidadı göstermektedir. Bu ülkelerle olan ticaret, niteliği gereği olarak devlet eliyle yapılmalıdır. Görlüdüğü gibi devletleştirme, köklü değişiklikler, büyük hazırlıklar getirmemektedir. Kotaların hazırlanmasında belli malların ithalinin ve ihracının devlet kurumları eliyle yapılacağını belirtmek bile meseleyi çözmeye yeterlidir.»

Rapor, devlet eliyle ticaret uygulamasına bir örnek vererek, Sağlık Bakanı Vedat Ali Özkan'ın firmalar aracılığı ile yapılan ithalata karşı çıkışına da yer vererek bir kalemde 13 milyon lira kâr sağlandığını kaydediyor.

ORTAK PAZAR

Ekonomik meseleler içinde en çok tartışılan konunun Ortak Pazar olduğunu, buna rağmen Ortak Pazar içinde Türkiye'nin durumunun nasıl gelişeceği ve hangi esaslara bağlanacağını kesinlikle ortaya çıkmadığını belirten Çalışma Raporu, siyasi partilerimiz başta olmak üzere birçok kuruluşun bu konuda ciddi gayret göstermediğini ileri sürüyor.

Yıllar	İhracat	İthalat	Ticaret Dengesi farkı	Türkiye'nin dış ticaretinde AET'nin payı (%)	
				İhracat	İthalat
1963	139.856	196.078	— 56.222	37.9	28.5
1964	137.773	154.529	— 16.756	33.5	28.7
1965	156.851	162.922	— 6.071	33.8	28.4
1966	171.420	236.470	— 65.050	34.9	32.9
1967	176.680	240.029	— 63.349	33.8	35.1
1968	164.140	281.896	— 117.756	33.0	36.9
1969					

TÜRKİYE'NİN AET İLE TİCARETİ

Azalan ihracat, artan ithalat

yükünü taşıyacak Türk işçisi olarak, Ortak Pazar ekonomisine adımını atmış, orada yerini yapmağa başlamış, bu ekonomiyi yaratan uygarlığa uyuma gayreti içine girmişti.

Hepinizin bildiği gibi, bu konu, Beşinci Genel Kurulumuzda enine boyuna tartışılmış, Türk-İş, sanayileşmemize ve refah seviyemizi yükseltmeye yardımcı olacağı düşüncesinden hareketle Ortak Pazar'a

başlamıştır. Bu ümitlerin kırılmağa başlamasının belli başlı sebepleri günümüzün tartışma konusudur. Ortak Pazar'ın bugün içinde bulunduğu durum, yalnız Türk İşçi Hareketinin değil, Ortak Pazar ülkeleri işçi hareketinin de endişe konusu olmakta ve tartışılmaktadır.

Bilindiği üzere, Ortak Pazar, İkinci Dünya Savaşından yıpranmış olarak çıkan Avru-

**ORTAK PAZAR
BAKANLARI
TOPLANTI
HALİNDE**

pa'nın Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyet Rusya gibi, iki dev arasında kaybolmaması amacıyla, coğrafi, tarihi, kültürel ve ekonomik alanlarda birbirine yakın altı devlet tarafından kurulmuştur. Topluluğun başlangıçta ümit edilmedi bir başarı sağlaması, diğer ülkeleri de ilgilendirmiş, Avrupa camiasına mensup ülkeler bir Avrupa Birliğinin ekonomik yönden mümkün olabileceğine inanarak toplulukla temaslarını arttırmış ve üye olmanın yollarını aramaya başlamışlardır.

İşte böyle bir ortam içinde, ülkemiz, Ortak Pazar'a, ortak üye olarak katılmayı uygun bulmuştur. Bu karardan sonra, kendimizi her bakımdan Ortak Pazar'ın şartlarına uydurmamız gerekirken, bu önemli unsur ihmal edilmiş ve geçiş dönemine kadar adeta hiçbir iş yapılmadan beklenilmiştir. Bugün basında geniş bir yer işgal eden Ortak Pazar konusunda şu ana kadar, durumumuzun ne olacağı, hangi safhada bulunduğumuz dahi bilinmemektedir.»

Çalışma Raporunda, Ortak Pazar'ın amaçları da belirtildikten sonra, Topluluk ülkeleri işçi kuruluşlarının meydana getirdiği «Ortak Pazar Avrupa Hür İşçi Sendikaları Birliği» hakkında da geniş bilgi veriliyor, Avrupa Ekonomik Topluluğu toplantılarına katılan Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç'un işgücü ile ilgili yaptığı teklif yer alıyor.

Brüksel'de yapılan toplantılarda olumlu bir sonuç alınmadığını kaydeden rapor, rekabet imkânlarının hemen hemen imkânsız olduğunu belirterek şöyle diyor :

«Görülüyor ki, bu toplantılarda olumlu sonuç alınamamış yalnız sınav ürünlerimize yüzde yüz oranında gümrük indirimi tanınmıştır. Tekstil dışındaki sınav ürünlerimizin Avrupada rekabet edilebilmesi, hepimizin de bildiği gibi imkânsızdır.

«Ortak Pazar'ın Türkiye'ye son tekliflerinin kesin olduğunu, topluluğun tekliflerinin tü-

YURT DIŞINA GİDEN İŞÇİ

Sayılsız problemler

münün kabulü veya görüşmelerin yeniden başlayacağını» belirten bir Ortak Pazar yetkilisi «bundan sonraki karar Türk Hükümetine aittir. Ya bu teklifleri kabul eder, veya görüşmeler Mart ayında tekrar başlar» demiştir.

Bu arada Hollanda Dışişleri Bakanı Luns'un «Ortak Pazar'ın teklifi Türkiye için hayal kırıcıdır» şeklindeki sözleri de toplantının Türkiye lehine gelişmediğini doğrulamaktadır.

Her ne kadar Dışişleri Bakanımız, Luns'un bu sözlerini «hayal kırıcı» kabul etmediğini bildirmişse de, «Türkiye ile Ortak Pazar arasındaki görüş ayrılıklarının halâ giderilemediğini» kabul etmekle, durumun lehimize olmadığı gerçeğini de doğrulamaktadır.»

HÜKÜMETİN TUTUMU

Ortak Pazar konusunda hükümetin tutumunun da aydınlığa kavuşmadığını öne süren rapor, Plânlama Teşkilatı, Maliye Bakanlığı ve Dışişleri Bakanlığının görüşlerinde gelişmeler bulunduğunu, hükümetin konu ile ciddi ilgilenmediğini, siyasi partilerimizin de ayrı ayrı görüşleri, hatta aynı siyasi partiler içinde sorumlu şahısların görüşlerinin değişik olduğunu kaydediyor.

YURT DIŞINDAKİ İŞÇİLER

Yurt dışındaki Türk işçileri ve Almanya'da kurulan Türk - İş temsilciliği konusu üzerinde de duran çalışma raporu, yurt dışında çalışan işçilerimizin sayısız problemleri olduğunu öne sürerek, hükümetin sorunların çözülmesi yolunda hiçbir tedbir almadığından yakınıyor ve şöyle diyor :

«Son günlerde basınımızda yer alan yurt dışına yeniden işçi gönderileceği yolundaki haberler yanında yetkililerin de bu haberlere paralel beyanlarda bulunması bir hayli üzücüdür. Anlaşılmaktadır ki, sorun sadece yurt dışına daha çok işçi gönderme meselesi şeklinde ele alınmaktadır. Halbuki yurt dışında çalışan işçilerimizin bekletilmeğe tahammülü olmayan sayısız problemleri vardır.

Son hükümet programı da bu sorunların halli yolunda hiçbir tedbir getirmemiştir. Programda, «yabancı memleketlerdeki işçi tasarruflarının yurda aktarılması ve dönüşlerinde kendilerine iş imkânları ve güvenlik verecek tesislere yatırılması konularındaki tedbirlerin alınma-

ikili anlaşmalarda pazarlık gücümüz yok denecek kadar azdır. İşçi isteyen ülkenin, tek taraflı olarak hazırladığı anlaşmalar, çoğunlukla aynen imzalanıp, ikili anlaşma haline getirilmektedir. Bu anlaşmalar yapılırken, ne işçi örgütlerinin görüşü alınmakta, ne de işçile-

rini imkânsızlaştırmış ve Avustalya'ya giden işçilerimiz adeta göçmen olarak orada kalmağa mahkûm edilmişlerdir. Avustalya'ya işçi gönderilmesi, ekonomik yönden de Türkiye'ye bir yarar sağlamamaktadır.

ÇALIŞMA ATAŞELİKLERİ

Yurt dışındaki Çalışma Ataşeliklerinde bulunan sendika yöneticileri Türk işçilerle yakından ilgilenip, sorunları Türk - İş'e verdikleri raporlarla geniş olarak bildirmelerine rağmen, bunların çözümünde, kendileri pek etkili olamamaktadırlar. Çünkü bu arkadaşlarımıza işçilerimizin sorunları ile büroları dışında ilgilenmeleri imkânı çalışma ataşelikleri ve elçiliklerimiz tarafından verilmemektedir. Yurt dışındaki sendika temsilcilerinin daha etkili çalışma yapabilmeleri için hükümet nezdinde gereken temaslar yapılmaktadır.»

TÜRK - İŞ'İN ALMANYA TEMSİLCİLİĞİ

Rapor, Türk - İş'in yurt dışındaki işçilerimizin problemleri ile yakından ilgilenmeyi sağlamak amacıyla merkezi Almanya'nın Düsseldorf şehrinde olmak üzere bir temsilcilik kurduğunu ve bu temsilciliğin Türk - İş ile Alman İşçi Sendikaları Birliği (DGB) arasındaki ilişkilerin gelişmesini sağlayacağını belirttiikten sonra, temsilciliğin şu konularda faaliyet göstereceğini açıklıyor :

— Almanya içindeki Uluslararası sendikal toplantılara katılmak ve sonuçlar hakkında Türk - İş'e bilgi vermek,

— Almanya ve diğer Avrupa ülkelerinde çalışmakta olan Türk işçilerinin çeşitli sorunları ve özellikle bunlar arasına sokulmağa çalışan zararlı akımlar hakkında Türk - İş'i en kısa sürede haberdar etmek.

— Almanya'da bulunan kamu ve özel işçi eğitim fon ve imkânlarından yararlanmak, işyerlerinde çırak yetiştirme programları düzenlemek, Türk-İş ve ona bağlı kuruluşların işçi çocuklarını bu yerlerde çalıştırmak,

— Türk işçileri için yayın yapan radyo, televizyon ve ga-

AVUSTRALYA'YA GİDEN TÜRK İŞÇİLERİ
İşçi mi, göçmen mi?...

sına devam olunacaktır» demek suretiyle yurt dışındaki işçilerimize halâ dış ticaret açığımızı kapatacak bir döviz makinesi gözü ile bakıldığı açıklanmıştır. Kimse olanların da bu vatanın evlâtları olduğunu hatırlamamakta, yabancı diyarlardaki binbir derdinden biri ile olsun ilgilenmek gereğini hissetmemektedir.»

Rapor, yurt dışına gidecek işçilerle yapılan tek yanlı mukaveleler, Avusturalya'ya işçi gönderilmesi konusu ve Çalışma Ataşelikleri üzerinde de durarak şu açıklamalarda bulunuyor :

«Türk işçisi, yabancı ülke işverenin tek taraflı tekliflerini aynen kabul ederek, daha gitmeden önce mukavele yapmaktadır. Bu ülkelerle yapılan

rimizin çalışacağı o ülkedeki iş ve ücret koşulları araştırılmaktadır. Tütünümüzü, üzümümüzü, fındığımızı ve pamuğumuzu satarken bir pazarlık yaparız. Ama kutsal olan insan emeğini satarken, malda yaptığımız pazarlığı dahi yapmak gereğini duymuyoruz.

AVUSTRALYA'YA İŞÇİ GÖNDERİLMESİ

Üzerinde durulması gereken diğer bir husus da Avustalya'ya işçi gönderilmesi meselesidir. Yapılan anlaşmalara göre, işçinin yalnız gidiş parası verilmekte, dönüşü teminat altına alınmamış bulunmaktadır. Avusturalya'ya göçmen işçi gönderilmediği ne kadar ifade edilirse edilsin, bu durum, pratikte işçilerimizin yurda dönmele-

zetelerle yakın ilişki kurmak ve Türk - İş ile Almanya'daki Türk işçilerinin sorunlarına geniş şekilde yer vermelerini sağlamak,

— Almanya ve diğer Avrupa ve Ortak Pazar üyesi ülkelerdeki işpazarları ve sendika hareketleri ile ilgilenmek ve bu konularda Türk - İş'e rapor ve tavsiyelerde bulunmak,

— Almanya'daki Türk işçilerinin kanun ve iş akitleri veya toplu sözleşmelerden doğacak anlaşmazlıkları özel ve kamu kuruluşları nezdinde takip etmek ve Türkiye'ye intikal etmesi gerekenleri Türk - İş'e bildirmek,

— Türk - İş ve DGB ve bunlara bağlı kuruluşlar arasında işçi kitlelerinin karşılıklı olarak turistik temaslarını sağlamak ve geliştirmek olacaktır.

TOPLU SÖZLEŞMELER VE GREVLER

Sendikacılığın amacının, teşki-

GREVCI İŞÇİLER

Güçlerini gösterdiler

TÜRK İŞÇİLERİ HAK MÜCADELESİNDE

Amaç; sosyal ve ekonomik dengeyi sağlamak

latlı hareket yolu ile emek geliri sahiplerini refaha kavuşturmak, ya da refahlarını artırmak olduğunu kaydeden çalışma raporu, az, gelişmiş ülkelerde, bu amaca milli gelirin hızla artışıyla ulaşılabileceğini, bu artışla birlikte, gelir dağılımının adil hale getirilmesinin şart bulunduğunu öne sürerek şöyle diyor :

«Emek gelirinin milli gelirden daha hızlı artması, gelir dağılımında sosyal adaletle yönelindiğini gösterir. Emek gelirinin, milli gelir artışı ile aynı hızla artması, gelir dağılımında olumlu ya da olumsuz hiçbir gelişme olmadığını, emek gelirinin milli gelir artışından daha yavaş bir seyir izlemesi ise, adaletsizliğin gittikçe arttığını ortaya koyar.

Bu yüzden de emek gelirinin artış hızı ve oranı, bir ülkenin sosyal yapısının tesbitinde başlıca ölçü sayılır.

Bilindiği gibi, milli gelir artışından emek gelirinin payını almasını sağlayacak en etken araç, toplu iş sözleşmeleridir. Bu nedenle de işçi hareketinin başarısı sendikaların toplu sözleşme güçlerine bağlıdır.

Sendikacılığın hareketi için önemi çok büyük olan toplu iş sözleşmeleri ve grevler üzerinde ciddi olarak durulması, ba-

şarı ve başarısızlıkların bir muhasebesinin yapılması, gelecekte izlenecek ana politikanın tesbiti bugün her zamankinden daha gerekli hale gelmiştir. Çünkü, geçtiğimiz dönem içinde, bu konudaki hızlı gelişmeler sadece ülkemizde olmamış, dünya işçi hareketi de büyük problemlerle karşılaşmış, dar boğazlardan geçebilmek için çok çetin mücadeleler vermek zorunda kalmıştır. Bu dönemde, dünyanın her köşesinde problemler birbirini kovalamıştır. Özellikle işçi hareketleri hızla gelişmiş, bazı ülkelerde, aylarca günün konusu olmuş ve hâlâ da olmayan devam edegelmektedir. Örneğin, İtalya ve Fransadaki işçi hareketleri nedenleri ve yapıları bakımından üzerinde önemle durulmaya değer bir karakter arz etmektedir. Bu ülkelerdeki işçi hareketleri zaman zaman büyük huzursuzluklara, bunun sonucu şiddet hareketlerine sebebiyet vermektedir.

Dünyanın birçok ülkelerinde huzursuzluk ve şiddet adeta günümüzün modası hâline gelmiştir. Hergün basın ve radyo haber bültenlerinden eksik olmayan bu hareketlerin oluşu ve kapsamı üzerinde kısaca durmak istiyoruz.»

GREVCI İŞÇİLER BİR YÜRÜYÜŞ SIRASINDA
İşçinin Anayasal hakkı

Rapor, Avrupanın çeşitli ülkelerindeki grev hareketlerini de geniş şekilde belirtiyor, daha sonra yurdumuzdan örnekler vererek şöyle diyor :

«Toplu sözleşmeli ve grevli düzene girdiğimiz günden bu yana ülkemizde 209 grev hareketi olmuştur. Bu grevler sonucu kaybedilen işgünü sayısı 1 milyon 612 bin 314 tür. Her ülkede grev düzeni birbirinden farklı bir nitelik gösterir. Kendi grev düzenimizi belirtmek ve bunun başka ülkelere oranla ne gibi değişiklikler gösterdiğini ortaya koymak için ekonomimizde grevlerden doğan iş duraklaması konusundaki uluslararası istatistikleri karşılaştırmamız gerekir.

Hepimizin bildiği gib, sendikalar birleşmiş bir işçi kitlesinin gücünü sistematik bir şekilde kullanma amacından hareket eder. Grev ise, ortak hareketin en dinamik şekillerinden birisini teşkil eder. Bu nedenle, pek çok kimse, grevi

hür bir toplum içinde toplu iş sözleşmeleri sistemine gerçeklik kazandıran kesin bir müeyyide olarak alır. Ülkemizde bugüne kadar yapılan 209 grevden 165 tanesinin özel sektörde olmasının önemli bir nedeninin yukardaki gerçeğin işverenler tarafından bir türlü benimsenemesinden ileri geldiğini söylemek mümkündür. 1963 yılından bu yana ülkemizde 7060 toplu iş sözleşmesi yapılmıştır. Yapılan bu toplu iş sözleşmeleri 10049 u özel sektör olmak üzere 16870 işyerini kapsamakta ve 606.896 sı özel sektörde olmak üzere 1.452.453 işçiyi kapsamı içine almaktadır. Yapılan 7060 toplu iş sözleşmesi görüşmelerinden ancak 209'u grevle sonuçlanmıştır. Bu da yukarıda ifade ettiğimiz gibi, sendikalarımızın sorumlu davranışları sonucu ve grevden başka hiç bir çare kalmaması halinde yapılan grevlerdir.

GREVLERİN NEDENİ

Burada grevlerin çıkış ne-

denlerini bütün ayrıntıları ile tahlil etmek niyetinde değiliz. Ancak ana hatlarıyla grev sebepleri üzerinde durmayı da faydalı buluruz.

Toplu iş sözleşmesi görüşmeleri sırasında sendikamızın daha yüksek ücret veya daha iyi iş şartları konusundaki isteklerinin kabul edilmemesinden doğan grevlerin ana sebeplerini üç bölümde toplayabiliriz.

Grevin ilk sebebi sendikaların maddi taleplerinden ileri gelmektedir. 47 grevden 32 si ücret zammı, sosyal haklar, ihbar ve kıdem tazminatları ve iş güvenliği konularındaki uyuşmazlıktan çıkmıştır. Durum hemen hemen bütün ülkelerde böyledir. Ve bir süre daha grevlerin büyük çoğunluğu bu sebepten çıkacaktır.

«SOSYAL DEVLET»

Grevlerin büyük bir kısmının ücretler konusunda uyuşmazlıklar sonucu çıktığı görülmekte ise de bu geniş ölçüde

şekli bir görüntüdür. Toplu iş sözleşmesi görüşmelerinin bir sonucu ulaşamaması dolayısıyla alınan grev kararlarının gerçek nedenini işverenlerin ve hükümetlerin anlayışlarında aramak gerekir. Toplu sözleşme düzenine girdiğimizden bu yana, Türk Sendikacılık Hareketinin düzenin korunması için gösterdiği gayretin çok azını bile, ne işverenler ne de hükümetler göstermişlerdir.

Herşeyden önce Devletimizin niteliklerini belirten dört ilkedен biri olan «Türkiye Cumhuriyeti sosyal bir devlettir» ifadesi üzerinde işverenler ve hükümetlerle anlayış birliğine varmak zorundayız.

Türk İşçi Hareketinin bu konudaki temel anlayış ve görüşü şöyledir :

Sosyal devlet her şeyden evvel bir hayat anlayışını ifade eder. Bu anlayışta, emeğin, insan zekâsının, üretimin temel ve dinamik unsuru olduğu kabul edilerek, fırsat eşitliğine, milli gelirin ve milli servetin dengeli dağılıpına dayanan, maddi ve kültürel alanlarda büyük kitlelerin hızla kalkınmasını hedef alan bir özleyiş vardır. Bir anlamda sosyal devlet bir özleyiş ve bekleyiş sistemidir. Bu, emeğe dayanan, adil ve büyük kitlelerin yararına işleyen bir toplumu özleyiştir. Sosyal devlette büyük kitlelerin maddi olduğu kadar moral ve kültürel gelişmesi de önemle istenir.»

Raporda, grevlerle kaybolan iş günleri verilirken, 13 ülke arasında Türkiye'nin sonuncu geldiği, ancak iş kazaları bakımından 1963-1968 yılları arasında bunun 9 milyon 713 bin 712 güne yükseldiği belirtiliyor ve «Bu da Türk İşçi Hareketinin bu konuda ne kadar ihtiyatlı ve ölçülü olduğunu göstermeğe yeter en kuvvetli delillerden birisidir» deniyor.

TOPLU SÖZLEŞME POLİTİKASI

Çalışma raporunun bu bölümünde, toplu sözleşme politikasının herşeyden önce işçi ücretlerinin ar-

tırılması ve çalışma saatlerinin kısaltılması gerektiği öne sürülerek, toplu pazarlık politikasında izlenecek politika şöyle açıklanıyor :

«Önümüzdeki dönem toplu sözleşme politikasının ağırlık ücret ödenmesinin sağlanması, işyerlerinde veya işkollarında teknolojik gelişme sonucu bün-yede değişikliğinde çalışanların durumlarının korunması; fiyat artışlarına karşı ücretlerin garanti altına alınması, işkolları ve işyerleri arasında yapılabildiği kadarıyla farklılıkların giderilmesi, her işkolu için yeknasaklık arzedeabilecek sosyal yardımların belirli seviyeye çıkarılması gibi hususlar olacaktır.»

SOSYAL YARDIMLAR

Sosyal yardımlarda asgari ölçüler içinde yeknasaklığın sağlanması gerektiğini belirten çalışma raporu, yemek ve çocuk yardımlarının mutlaka alınmasını ve toplu sözleşmelerde bu hususa öncelik verilmesini, yemek ücretinin 5, çocuk zammının da 25 liradan aşağı alınmamasını ileri sürüyor.

Kıdem tazminatı konusunda sendikaların, 1950 yılından sonraki hizmetlerinin kıdem tazminatından sayılmasını ve yılda 15 gün olan tazminatın yılda 30 güne çıkarılması gerektiğini belirtiyor, öğrenim yardımı, ikramiye ve haftalık çalışma süresinin de kısaltılması çalışmalarının yapılması isteniyor.

ASGARI ÜCRETLER

Geçtiğimiz dönem içinde işçi hareketinin en önemli olayı olarak nitelenen asgari ücretlerin tespiti üzerinde duran çalışma raporu, «nazari olarak bütün yurttaşlara tanıyan yoksulluktan kurtulma özgürlüğünün uygulanması demek olan adil ve gerçekçi bir asgari ücretin tespitini kalkınma savaşının önemli bir merhalesi» sayıyor ve asgari ücretin batı ülkelerinde «kutsal ücret» olarak nitelendirildiğini öne sürüyor.

Tarihimizde ilk asgari ücretin 18. yüzyıl başlarında uygulandığını, Uluslararası Çalışma Teşkilatı tarafından da bu sorunun sosyal politika olarak kabul edildiğini kaydeden rapor Anayasamızdan örnek

verdikten sonra şöyle diyor :

«Ücrette adaleti gerçekleştirmeye çalışırken üretim unsuru olan emeği bir mal olarak görmeğe imkân yoktur. Bugün bazı çevreler insan emeğini bir mal saymakta ve herkesin, elindeki malı istediği şekilde satabilme serbestisine sahip olduğu gibi, çarpık bir mantıktan hareketle, emeği de hangi şartlarla ve ne karşılığında olursa olsun satabileceğini ileri sürmektedirler. Oysa, insan emeğini bir mal olarak görmeğe, ne hukuken, ne de fiilen imkân vardır. Çünkü emek, insan dediğimiz tüm hukukun sahibi ve konusu saydığımız mevcudiyetten ayrılamaz.

İnsan kıyaslamak hatalı olur. Çünkü, insan emeği haya-

YÜKSELEN FİYATLAR

Ne zaman dur denecek?...

tı ile ve zamanla sınırlıdır. Boş geçen her an, emekten istifade ve fırsat imkânının kaçması ve aynı zamanda işçinin ihtiyaçlarının artması demektir.

İşçi işverene her geçen günle heder olmakta bulunan emeğini arzetmektedir. İşçi için, geçen gün bir daha yerine konulamıyacak bir ziyandır. Bunu bilen işçi, eline geçen ilk

SOGAN - EKMEK

Mücadele yanına bir şey ilâve etmek

fırsattan yararlanarak bir işe girmek ister. Halbuki işveren için boş kalma tehlikesi aynı derecede büyük değildir. Çünkü, işçi bir gün çalışmadığı zaman bile aç kalabilir. Fakat sermaye sahibi olan işveren, ancak, uzun bir süre sermayesinden sarfetmek zorunda kalırsa esaslı bir zarara uğrayabilir. Bu yüzden işverenin durumu, işçinin durumu ile karşılaştırılamıyacak derecede kuvvetlidir. Bu sebeple işçinin, asgari ölçüler içinde, ücretinin tesbitini mukavele serbestisine bırakmak veya arz talep kaidesinin insafsız çarkına terketmek, işverenlerin çıkarına olur, ama işçilerin de ızdırap çekmeleri sonucunu doğurur.

DEVLETİN GÖREVİ

Asgari ücretleri sözleşme serbestisine ve arz talep kanununun insafsız çarkına terk etmek kadar vahim bir diğer husus da, serbest rekabetin şartlarından faydalanan gözü açık insanların faaliyetlerinin dikkate alınmamasıdır.

Bu insanlar bugün fert halinde çalışıp alabildiğine ka-

zanmakla yetinmeyip karteller şeklinde türlü birleşmeler vücuda getirerek piyasalara hükmetmeğe başlamışlardır.

Bugün çok kere, kamu menfaatlerini çiğnemek pahasına aşırı kazanç elde etme hırsı ve bu hırsı körükleyen insafsız ekonomik hürriyet, toplumda çalışanların sefaletini doğurmaktadır.

Toplumda adalet duygusunu zedeleyen bu gidişe «dur» deme görevi devletindir. Devlet, adaletin zedelenmesini önleyecek tedbirleri almakla görevlidir. Bu tedbirlerin başında, asgari ücretin işçinin insanca yaşamasını mümkün kılacak bir şekilde belirlenmesi gelmektedir.»

Rapor, asgari ücret konusunda, Komisyon çalışmaları ve Türk-İş'in çabası hakkında da geniş bilgi veriyor ve uygulamanın yürürlüğe girmesinden sonra işverenlerin yaptığı müracaata karşı Türk İşçi Hareketinin gerekli hassasiyeti göstereceğini kaydediyor.

EKONOMİK VE SOSYAL DURUM

Raporun ekonomik ve sosyal durum bölümünde, geçtiğimiz iki yıllık dönem içinde kayda değer bir

gelişme olmadığı belirtiliyor, demokrasilerde hızlı kalkınmayı prensip edinen ülkenin yurttaşları olarak bu yönde adım atılmaması kaybedilen büyük bir fırsat sayılıyor.

Her yıl için hedef seçilen yüzde 7'lik kalkınmanın sağlanamadığını açıklayan çalışma raporu, kalkınma hedefi ve gerçekleşme oranı hakkında şu bilgileri veriyor :

«Tarımda yıllık kalkınma hızımızın hedefi % 4.1 dir. Bir tarım ülkesi olarak, son iki yılda (1968 de % 1.9 ve 1969 % 1) tarım sektöründeki kalkınma hızımız hedefin çok gerilerinde kalmıştır.

Kalkınma stratejimizde, tarımın yanısıra sanayiye de büyük bir ağırlık verildiği bilinmektedir. Bu yüzden kalkınma planında, sanayi her yıl için % 12 lik kalkınma hızına ulaşması hedef alınmıştı. Ancak bunda da başarılı olmuş değiliz 1968 de % 10, 1969 da % 11.5 gelişme hızı sağlayarak yine hedefe ulaşamadık.

Ticaret, ulaştırma ve hele konut sektöründeki gelişme bizim için kalkınma bakımından geri planda kalmaktadır.

Tarım ve sanayi gibi iki büyük ve önemli sektördeki açıklarımızı, geri plandaki, hatta konut gibi kalkınmamızı engelleyici niteliği olan sektörlerdeki gelişme ile kapatarak, dengeli kalkınmadan bahsetmek boşunadır. Herşeyden önce üretim gücümüzü artırarak ve bu gücü en iyi değerlendirecek kalkınmamızın gerçekleştirileceğini kabul etmeliyiz. Artırdığımız üretim gücünü en iyi şekilde kullanırken de içinde bulunduğumuz sosyal sorunlarımızın çözümü kalkınmamız için en isabetli ve zorunlu bir yoldur.

ÖNEMLİ OLAN UYGULAMADIR

Plân konusu, geçen genel kurula sunulan raporumuzda geniş yer işgal etmişti. Söylediklerimizi aynen tekrar etmekte bir yarar görmüyoruz. Ancak burada, plânın gerçekleri görme ve ortaya koymada ba-

şarılı, fakat ortaya konulan aksaklıkların giderilmesinde de o oranda başarısız olduğunu belirtmek isteriz. Esasen bu, bizim en büyük **eksiğimiz**dir. Şimdiye kadar her konuda en güzel sözler söylenmiş, çarpıcı sloganlar ortaya atılmıştı. Gerek plân, gerek siyasi partilerimiz ve gerekse hükümet edenler bütün sorunlarımıza en parlak sözlerle ve alkışlanmışlardır.

Türk İşçi Hareketi, sözlerin değil uygulamanın önemli olduğu inancındadır. Bundan böyle, güzel ifade edilmiş, süslü cümleler değil, uygulama beklemektedir.»

rine, azınlığın serveti büyümektedir» deniyor.

Rapor bu konuda şu açıklamalar bulunuyor :

«Dağıtım şekli ne olursa olsun, gelirden pay alanların hisselerinin büyüklüğünü en önemli faktörlerden biri milli gelirin az veya çok olmasıdır. Milli hasıla ne kadar yüksek seviyeye erişirse, herkese o oranda fazla pay isabet etmesi ihtimal dahilindedir. Ancak, bu artışın belli ellerde kalması sonucu, çoğunluğun bundan hiç yararlanamadığı durumlar da vardır. Böylece üretimden pay alanların hisselerinin büyüklüğü, aynı zamanda, çeşitli

birlikte ekonomik düzen de bozulacaktır. Eğer bir ülkede gelirin büyük bir kısmı zenginlerin eline geçiyorsa, bu sınıfın talep edeceği lüks tüketim eşyası üretimine önem verilecek; çeşitli eğlence yerleri, lüks villa ve apartman yapılacaktır. Özellikle az gelişmiş ülkelerde az olan milli hasılanın çok büyük bir diliminin sınırlı ve belli ellerde kalması sonucu bir yandan lüks alıp yürüyecek, geride çoğunluğun sefaleti kalacaktır.

Buraya kadar anlatılanlar bir ekonomi kitabının ilgili bölümünde, konuyu açıkça anlatmak için mübalağa edilmiş bir örnek değil, Türkiye'nin durumudur. Büyük şehirle köy, aynı şehirdeki bir apartmanla gecekondulu ve onun içinde oturanların meydana getirdiği tezat, siyahla beyaz kadar açıktır.

Nufusun beşte birini teşkil eden bir grup gelirin üçte ikisini almakta nufusun beşte dört çoğunluğunu teşkil eden grup ise arta kalan % 39 u paylaşmaktadır. Rakamlar başka bir yönde incelenirse, gelir dilimlerinin alt ve üst grubunda yer alan eşit sayıdaki iki grup aileden birine gelirin % 61 i verilirken, diğerine % 4'ü verilmektedir. Aradaki fark bir uçurumdur.

Durum böyle iken birinci ve ikinci Beş Yıllık Plânlar, işçilerin ve dar gelirlielerin gayri safi milli hasıla içindeki paylarının düşmekte olduğu, işçi gelirlerinin hesabında yanıltıcı etkenler sebebiyle bunun açıklıkla görülemediğini, bu yanıltıcı görünüş düzeltilebildiği takdirde, işçilerin gelir dağılımındaki kayıplarının % 10'dan daha yüksek olarak, dönemin ikinci yarısında da adaletsizliğin devam ettiğini açıkça belirtmektedir.»

KONUT SORUNU

Gelişmiş ya da az gelişmiş her ülkenin en önemli problemlerinden birinin konut sorunu olduğuna dikkati çeken Çalışma Raporu, geri

TARIM İŞÇİSİ TARLASI BAŞINDA
Kalkınma hızı hedefin gerisinde

GELİR DAĞILIMI

İşçilerin milli gelirden aldıkları payın, Türkiye ortalamasının altında bulunduğunu belirten çalışma raporu sosyal devlet düşüncesinin temel dayanaklarından birinin insan emeğine verilen değer ve çalışma fazileti olduğunu kaydediyor, «çoğunluğun huzuru ve saadeti ye-

sınıf ve kişiler arasında paylaşılma şekline de bağlıdır.

Mahsulün paylaşılması sırasında bir sınıf fazla pay alır, bu yüzden diğerinki azalırsa, artık denge bozulmuş ve bir huzursuzluk başlamıştır. Bu bozukluk sadece sosyal huzursuzluk yaratmayacak onunla

ANKARA VE İSTANBUL'DAKİ GECEKONDULAR

Büyük şehirlerin en önemli sorunu

ekonomilerde problemin daha ciddi bir hal aldığı belirtiliyor ve konut sıkıntısını doğuran nedenler şöyle sıralanıyor :

«Birleşmiş Milletler Teşkilâtınca yapılan bir araştırmaya göre, yapı masraflarının ağırlığı, inşaat elverişli arazinin değerinin gün geçtikçe yükselmesi, köylerden şehirlere akımın artması, konut sıkıntısına paralel olarak kiralara yükselmesidir. Buna bir de gayri sıhhi olarak yapılan milyonlarca gecekondu varlığı eklemek gerekir.

GERİ KALMIŞ ÜLKELERDE

Ekonomik bakımdan geri

ülkelerde problem çok daha ağırdır. Bu ülkelerde sıkıntı, standard altı mı, standarda uygun mu, tartışmasını daha uzun yıllar yaptırmayacak bir safhadadır. Bu ülkelerin ortak yanı, konutların büyük çoğunluğunun insan sağlığı bakımından zararlı, eski ve pahalı oluşudur. Köyden kente göç, hızlı nüfus artışı sıkıntıyı artıran faktörler arasındadır.

SORUNUN ÇÖZÜMLENEBİLMESİ İÇİN

Birleşmiş Milletler Teşkilâtı, geri kalmış ülkelerin konut sorununu çözümlenebilmesi için her yıl, her bin kişiye

en az 10 konut yapmaları gerektiğini savunmaktadır. Aynı Teşkilât, sanayileşmiş ülkeler için 1000'e altı oranını yeterli göstermektedir.

Sanayileşmiş ülkeler içinde, Norveç, Finlandiya, İsveç, Hollanda, Almanya, Kanada ve Japonya'nın durumu, bu tempo ile düzeltilecekleri anlaşılmaktadır. Fakat bu ülkelerde de, dar gelirli milyonlar için soruna çözümlenmiş nazariyle bakılamayacağı bildirilmektedir.

Uluslararası Hür İşçi Hareketine göre, işçiler konut sorununu, kendi kuruluşları vasıtasıyla çözümlenecek çalışmalılardır. Bu görüş, Uluslararası Sendikacılık Hareketince, geri ekonomilerde olduğu kadar, sanayileşmiş ülkelerde de savunulmaktadır. İşçiler, bir yandan Hükümetlerden, sosyal dertlere eğilmesini ısrarla istemeli, öte yandan yönetimini ellerinde bulundurdıkları kuruluşlar vasıtasıyla probleme çözüm yolları bulmağa çalışmalıdırlar.

Sendikacılık hareketi, hemen her ülkede, konut sıkıntısını değişik metodlarla çözümlenmeye çalışmaktadır. Bu metodlar arasında, konut kooperatifleri kurmak, Devletin konut kiralara ya da yapım masraflarına katılmasını sağlamak, uzun vadeli düşük faizli konut kredisi sağlamak sayılabilir.

Fransa ve İsveç'te «konut yardımı» adı altında Devlet kiraya katılmakta, Danimarka ve Hollanda'da, dar gelirli için inşa ettirilen konutlara Devlet para yardımı yapılmaktadır. Avusturya'da, işçi kuruluşları konut sahibi olacak üyesine, peşin olarak ödeyeceği miktarı, uzun vadeli faizsiz kredi olarak vermektedir. Yeni Zelanda ve Hindistanda düşük faizli, uzun vadeli konut kredisi açılmakta, diğer bir takım ülkelerde konut kooperatiflerine sağlanan kolaylıklarla, sorunun kooperatifler aracılığıyla çözümlenmesine çalışılmaktadır.»

GECEKONDU SORUNUNUN ÇÖZÜMÜ

Gecekondu sorununun çözümü konusunda da bilgi veren çalışma raporu, Türkiye'de şehirlerin konut açığını büyük çapta gecekonduların temsil ettiğini ve iç göçler sonucu şehir nüfuslarının hızlı artışına bağlı bulunduğunu, bu sorunun çözümlenebilmesinde başlıca etkenin ekonomik olduğunu kaydediyor ve şöyle diyor :

«Sosyal gelişme de buna paralel olacaktır. Kırsal yönlere gelenlerin kendilerini şehir hayatına uydurmaları, yaşantı ve davranışlarının bu yönde değişmesi büyük çapta hem ekonomik güçlerinin artmasına hem de devamlı ve emniyetli bir işe kavuşup, artık şehir düzenini gelecekteki yaşantıları olarak kabul etmelerine bağlı olacaktır. O zaman bu kitleler şehirsiz sosyal düzene uygun olarak farklılaşacak, sosyal değişim oluşarak kırsal yaşantıdan şehir hayatına geçiş gerçekleşecektir.

Doğrudan doğruya ülkenin ekonomik gelişmesine bağlı olarak, uzun yıllara yayılacak bu oluşum gecekondu sorununun uzun süreli çözümü kabul edilebilir. Bir başka deyimle, ekonomik ve sosyal kalkınmanın gerçekleşmesi sonucu fert

gelirlerinin artması ve arzulanmış yaşama seviyesinin yükselmesi ile gecekonduların kendi kendilerini tasfiye etmesi beklenir. Bunun gerçekleşmesi süresi olarak hızlı şehirleşme dönüşümü devresinin geçmesi ile kent/kır nüfusları oranının düzensizlik kazanması kabul olunabilir.

Bu uzun vadeli çözüme paralel olarak, kısa süreli çözümler de bulunarak, yukarıda sözü edilen geçiş devresinin doğurduğu sorunları ve zorlukları azaltmak da kaçınılmaz bir zorunluk olarak ortaya çıkmaktadır.

Öte yandan, bu kısa vadeli çözüm yollarını, hiçbir zaman sadece gecekondu oturanlar üzerindeki yükü azaltıcı, sosyal nitelikte geçici tedbirler olarak anlamamak gereklidir. Gecekondu bölgelerinin doğuşu sırasında alınması gerekli bu tedbirler ülkenin tüm ekonomisi yönünden de büyük önem taşır.»

GECEKONDULAR

Son tahminlere göre, halen Türkiye'de 430 bin gecekondu tespit edildiğini öne süren çalışma raporu, ortalama gecekondu maliyetinin 5 bin lira hesabıyla bunun 2 milyar liradan fazla bir yatırımı temsil ettiğini belirterek «Bu önemli yatırım miktarının asgari sağlık şartlarına

sahip, ekonomik ve sağlam olmasının sağlanması, gecekondu yapımı çalışmalarının en baştan başlanarak her safhada kontrol edilmesi ile gerçekleştirilebilir» deniyor.

Gecekondu sorununu genel konut politikası dışında düşünmenin gereğine de işaret eden rapor, Türkiye'de gecekondu yapımının özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra geliştiğini ve 1950'ler de önem kazandığını öne sürüyor.

Bu konuda, söz sahibi yerli ve yabancı uzmanların beyanlarına göre, köklü tedbirler alınıp gerekli sayıda konut yapılmadığı ve bugünkü nüfus artışı temposu ile konut sayısı arasındaki mesafe kapatılmadığı takdirde, Türkiye'nin önümüzdeki yıllarda korkunç bir konut bunalımına ve bu bunalımın doğuracağı çeşitli sosyal bunalımların yaratılacağını belirten Rapor, Sosyal Sigorta Kurumu konut politikasının da yeterli seviyeye çıkmadığını iddia ediyor.

BESLENME

Çağımızın bilim ve teknolojiye dayalı gelişmesinde, ülkemizin de beslenme konusunu, tıp, sosyal psikoloji, ekonomi, teknik tarım alanlarında görüş ve bilgilerinden yararlanacak kimselerin tavsiyeleri içinde, milli bir politika olarak ele alması gereği üzerinde duran Çalışma Raporu, milli bir beslenme politikasının tespiti ve yurt çapında beslenme ve gıda tüketimi araştırmalarının yapılmasını istiyor ve şöyle diyor :

«Türkiye'nin bugünkü gıda üretimini sağlam verilere dayalı olarak tespit etmek ve ileri yıllar için gerekli tedbirleri şimdiden almak gereklidir. Üretilenlerin dağılımı ve bu dağılımdaki sürekliliği mutlaka sağlayacak tedbirler alınmalıdır. Yurdumuzun beslenme ekonomisi bakımından karşılaştığı büyük problemlerin halinde meselelerimize samimiyetle eğilindiği kanısında değiliz. Toplumumuz günlük yaşantısını tarımsal gelire bağlamıştır. Gıdalarımızın başında gelen ekmeğe, zaman zaman büyük fedakârlıklarla buğday ithal etmemize rağmen, standart

DOĞU ANADOLUDA BİR KÖY
İnkâr edilmeyen gerçek

AC VE ÇIPLAK

Gıda üretimi sağlam verilere dayalı değil

bir imal şeklinin bulunmaması yüzünden aldığımız tahıl, ilgili-lerin lâkaydi ve sorumsuzluk duyguları arasında heba olmaktadır.»

Çalışma Raporu, tahıl değerinin yanında hayvancılığımız üzerinde de önemle duruyor, bunun zaman zaman yurt ekonomisinde derin sosyal yaralar açacak bir nitelik arzettiğini kaydediyor ve hayvancılığın sadece tarım sektörünün bir dalı kabul edilemeyeceğini belirterek şu açıklamalarda bulunuyor :

«Hayvancılık denildiğinde, bunun yalnızca tarım sektörünün bir dalı şeklinde görmek kanaatimizce başta gelen bir yanılmadır. Hayvancılık gereği şekilde değerlendirilmediğinde, saman, ot gibi kaba yemlerle, bira, şeker, yağlı tohumlar atıklarının süt, et - deri, kıl, yapağı, yumurta gibi sanayi ve gıda sektöründe başlı başına bir kıymet olan maddelere dönüşür. Yurdumuzun beslenme probleminin başında gelen protein noksanlığı, heder olan bu değerler karşısında bütün çıplaklığı ile bir kere daha kendisini hissettirmektedir.

Mevcut şart ve değerlerin sonuna kadar kullanılması halinde, milli gelirin % 36 sını

teşkil eden tarımsal gelirler içinde hemen hemen 1/3 ne yakın bir kısmını hayvancılık gelirleri teşkil etmektedir. Dış ticaretimizin belli başlı kaynaklarından birini teşkil eden hayvancılığımız bilimsel metodlarla yönetildiği takdirde, bugün-

kü koşullarla dahi verimini bir kat daha arttırmaya elverişli bulunan bir alandır. Bitkisel ürünlerin dış piyasalarda değerlendirilmesi, muhakkak ki, dış pazarlardaki büyük üretim güçleri ile rekabetimizi gerektirecektir. Halbuki hayvansal ürünlerin, gerek dış pazarlarda, gerekse iç pazarlarda alıcısı daima bulunacaktır.»

Türkiye'de beslenmenin önemli bir sorun olduğuna dikkati çeken Çalışma Raporu, çeşitli kuruluşların gayretlerine rağmen, diğer temel sorunlar arasında ele alınmadığını, artan nüfusa göre tarım ülkesi olan Türkiye'nin yılda 250 bin ton fazla buğday üretmesi gerektiğini kaydediyor, ekmek israfının da önlenmesi için tedbirlerin alınmasının zorunlu olduğu üzerinde duruyor.

TOPRAK REFORMU

Toprak dağılımının bir sonucu olarak, gelir dağılımında büyük dengesizlikler olduğu, kredi dağılımındaki farklılıkların üretime tesir ettiği ve köylüyü yüksek faizle kredi bulmaya zorladığı ve tarımsal işgücünün toprak ve sermaye faktörlerine göre fazla oluşunun gizli işsizlik yarattığını belirten Çalışma

TOPRAĞINI İŞLEYEN BİR KÖYLÜ

Kaç milyonda kaç kişi

Raporu, Türk-İş'in, bu sorunların devlet eliyle ve Anayasamızın öngördüğü bir toprak reformu ile çözümleneceği inancında olduğunu belirtiyor ve bu konuda Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonunun görüşünü açıklayarak orman köyleri hakkında şöyle diyor :

«Yurdumuzda çok sayıda bulunan orman köyleri, yerleşme yerleri yüzünden büyük problemler yaratmaktadır. Ülkemizde orman köylerinin sayısı 13270 olup, bunlar bütün köylerimizin % 37'sidir. Orman köylerinin 5020'si 2,5 milyon nüfusu barındıran orman içi köyü, 8250'si de toplu tarım arazisi ormanla bitişik olan orman kenarı köyüdür. Bu köylerin toplu olarak 4,5 milyon nüfusu barındırdığı dikkate alınır, toplam köy nüfusunun yaklaşık olarak %30'unun orman içi ve orman kenarında yaşadığı görülür. Bugüne kadar, bu kadar büyük bir nüfusu barındıran orman köylerinin kalkındırılması konusunda, buralara ulaşımın zor hatta imkânsız olması ve köylerin dağınık bulunuşu yüzünden bir başarı sağlanamamıştır. Sayısı milyonları bulan orman köylüsü milli gelirden en az hisseyi almakta ve çok ilkel şartlarda yaşamaktadır.

Orman köylerinin kalkındırılması konusuna plânda ağırlık verilmiş ve İkinci Beş Yıllık Plân, bunun için çeşitli tedbirler öngörmüştür. Orman köylerini kalkındırmak için, ormanla ilgili (orman ürünlerinin nakli, orman islah ve tesis çalışmaları, su kontrolü, toprak korunması, orman yolu yapımı gibi) işlerde, orman köylülerinin geniş oranda çalıştırılmaları, hayvan ırkı ve mer'a islahı çalışmaları ile yeni bitkileri yetiştirme çalışmalarında orman köylerine öncelik verilmesi, orman köylerindeki düşük verimli ve orman için zararlı olan hayvanların yerine orman için zararsız hayvanların ikame edilmesi çabalarının hızlandırılması plânda öngörülen ilkeler arasındadır. Plân, bunun yanı sıra orman

BİR KARIŞ TOPRAĞI OLMAYANLAR
Ekmek parası için gurbete gidenler

köylerinin kalkındırılması için verilen kredinin etkili ve gerçekçi bir düzene bağlanacağı, tarımda çalışan nüfusu tarım dışı sektörlere aktarmak amacıyla düzenlenecek mesleğe yönelme eğitimi programlarına orman köylerinde öncelik verileceği, orman içinde yaşayan halkın bulundukları yerlerde kalkındırılmaları için kooperatifleşmenin teşvik edileceğini belirtmektedir.

Öte yandan, Orman Kanunu, bulundukları yerlerde kalkındırılacak köyler için Zi-

raat Bankasında kurulacak özel bir fona yılda 50 milyon liradan az olmamak şartı ile hazine kaynak sağlanmasını öngörmektedir. Ne var ki, bu fona 1957 yılından 1966 yılına kadar toplam olarak 11,5 milyon liralık ödenek konulabilmiştir. Bu konuda karşılaşılan önemli güçlüklerden başlıcaları fonların nasıl kullanılacağına ilişkin geliştirilmemiş olması ve banka mevzuatıdır.

Türk-İş yurdumuzun şartları bakımından önemli bir sorun teşkil eden orman köy-

İŞ BEKLEYENLER

Başkasının toprağında çalışmak için

lerinin yaşama düzeyinin yükseltilmesi için gayret göstermeyi ve bu yolda devlet desteğinin sağlanması için çalışmalar yapmayı görev saymıştır.

Son dönem içerisinde Orman Genel Müdürlüğü'nün Tarım Bakanlığı'ndan ayrılarak müstakil bir Bakanlık haline getirilmesini, orman ürünleri ve orman köylerini geliştirmekle görevli genel müdürlükler kurulmasını bu yönde atılmış olumlu bir adım saymaktayız. Ancak, plânda öngörülen çalışmaların henüz ciddi bir şekilde ele alınmamış olması da üzüntü kaynağımızdır.»

Çalışma Raporu, kalkınma plânının tarımı ihmal ettiğini, çalışanların yüzde 72 sini teşkil eden tarım sektörünün, plânda özel teşebbüsün teşvik politikası kadar yer işgal etmediğini ve öngörülen tedbirlerin tarım sorunumuzu çözümlenemeyeceğini belirtiyor, çeşitli ülkelerdeki toprak reformlarından örnekler veriyor.

ULUSLARARASI ÇALIŞMA TEŞKİLATI

Sosyal adalet ve sosyal güvenlik yolunda önemli çalışmalarda bulunan Uluslararası Çalışma Teşkilâtı (ILO) üzerinde de duran Çalışma Raporu, Nobel Barış Ödülü'nü aldığı ellinci hizmet yılının, Türkiye'de gerekli ilgiyi görmediğini, Türk-İş'in kendi imkânları ile kutlamanın bütün yükünü taşıdığını belirtiyor ve şöyle diyor :

«Birleşmiş Milletler Teşkilâtı geçtiğimiz 1969 yılını sosyal adalet yılı olarak kabul ve ilân etmişti. Yüzyıllardır yapılan sosyal adalet mücadelesinin, 1969 yılı ile sembolleştirilmesinin başlıca nedeni, bu yılın, Uluslararası Çalışma Teşkilâtı'nın kuruluşunun ellinci, Filadelfiya Beyannamesinin kabulünün de 25 inci yıldönümü olmasıdır. 1969, bu özelliği yüzünden sosyal adalet mücadelesinin sembolü haline gelmiştir.

Birinci Dünya Savaşından sonra, o tarihlerde Uluslararası İşçi Hareketini en yüksek seviyede temsil etmekte olan

İLO'YA NOBEL ÖDÜLÜ VERİLİYOR
50 yılın başarılı sonucu

Uluslararası İşçi Sendikaları Konfederasyonu (IFTU) nun yoğun çabası sonucunda kurulan Uluslararası Çalışma Teşkilâtı, yarım yüzyıl boyunca dünyada sosyal adalet düzenini yerleştirmeye, insan hak ve özgürlüklerini korumaya çalışmıştır.

Temel ilkelerin kabulü ile, uluslararası çalışma hayatında, işçi hak ve özgürlüklerinin korunması, işçinin sosyal güvenliğinin sağlanması ve bir uluslararası çalışma düzeninin meydana getirilmesi alanında

başdöndürücü bir gelişme olmuştur. Uluslararası Çalışma Teşkilâtının koyduğu normlarla tam çalıştırma ve insanlık haysiyetine bağdaşan bir ücret alma hakkı, işçi güvenliği ve sağlığına —anaya ve çocuğa ilişkin tedbirler, sendika özgürlüğü— toplu pazarlık yapma hakkı prensiplere bağlanmış, sosyal adaletsizlikle, görüldüğü her sahada, mücadeleye girişilmiştir.

Uluslararası Çalışma Teşkilâtı, bugüne kadar kabul ettiği 128 sözleşme ve 131 tavsiye ile, sürekli bir dünya barışını sağlayabilecek yegâne unsur olan sosyal adaleti gerçekleştirmeye doğru çok önemli adımlar atmış, çok büyük bir yol aşmıştır. Sosyal adalet için atılan her adımda ve ILO'nun başarısında büyük hissesi olan Sendikacılık Hareketi, bu gelişme ile ne kadar iftihar etse azdır.»

Rapor, daha sonra Türk-İş Genel Başkanı Demirsoy'un, ILO'nun ellinci kuruluş yıldönümünde yaptığı konuşmayı veriyor.

ÇAĞIMIZIN İŞ HUKUKU ANLAYIŞI

İş ilişkilerinin düzenlenmesinde iş hukukunun önemli bir yeri olduğunu belirten Çalışma Raporu, yurdumuz da dahil olmak üzere birçok ülkede, yeni bir iş hukuku sisteminin yaratıldığını, endüstri

SOSYAL GÜVENLİK HİZMETİNDE
1919 YILINDAN BERİ
ÇALIŞAN ULUSLARARASI ÇALIŞMA TEŞKİLATI (ILO) İŞÇİ, İŞVEREN VE HÜKÜMET TEMSİLCİLERİNİN EŞİT ORANDA TEMSİL EDİLDİKLERİ BİR ÖRGÜTTÜR. BURADA ALINAN TAVSİYE KARARLARI, ÜYE ÜLKELERİN PARLAMENTOLARI TARAFINDAN ONAYLANDIKTAN SONRA KANUN NİTELİĞİNİ ALMAKTADIR. RESİMDE ILO'NUN İLK KURUCULARI TOPLU HALDE...

devrimini çok önceden yapmış ülkelerin dahi, iş ilişkilerinin yeni şartlara ve toplumda meydana gelen gelişmelere göre yeniden ayarlandığını kaydediyor ve şöyle diyor :

«Menfaatler arasında ahenk yaratma ve denge kurmak için girişilen sınıf mücadelesinin amansızlığı, toplumun hem ekonomik yapısını, hem hukuki düzenini sarsma istidadı gösteren bir dert halini almış, kararsızlık ve güvensizliği arttırmaktan, refahı sağlayacak işgücü ile ulusal enerjiyi boşu boşuna sarfetmekten başka bir sonuç vermemiştir. Bu sebeple, gittikçe yaygınlaşan yeni anlayış, iş hukukunun, bir yandan yapıcı, birleştirici, menfaatler arasındaki ayrılıkları uzlaştırıcı bir nitelikte olmasını, öbür yandan da her ferdin, son yüzyılların sosyal kaderi olan ve devamlı hissedilen sosyal güvensizlikten, daha doğrusu işsizlik endişesinden kurtulmasını öngörmektedir.

Görülüyor ki, bugün içinde bulunduğumuz şartlar, iş ilişkileri konusunu, daha çok ileri bakan bir hukuk idealizmi ile kavramaya çalışmamızı gerektiriyor. Gerçekten artık, geride kalmış bir sosyolojik oluşuma cevap vermeye çalışmış hukukun yürürlükteki kurallarına sarılıp, sadece, bugünkü sorunlara çözüm arayan bir hukuk ile yetinemeyiz. İlim adamlarımızın görevi, bilgilerini, gelişen sosyal şartlara uyacak bir hukukun düzenlenmesi için seferber etmektir. Bu alandaki bilimsel çabaların amacı, sosyal ilişkilerin hızlı gelişmesine uygun, yeni, adil bir hukukun meydana gelmesini hazırlamak olmalıdır.

İş hukuku sisteminin bu çerçeveye uygun olarak gelişmesinde güdülecek sosyal politikanın büyük rolü inkâr edilemez. İnsanın üretimindeki emeğini değerlendirme imkânını sağlaması bakımından, isabetli bir sosyal politika iş ilişkilerinin düzenlenmesinde de esastır. Çünkü sosyal politika, sosyal ekonomiden farklı olarak, ihtiyaçların tatminin-

de, maddeyi değil ruhu; eşyayı değil, iç değerleriyle insanı esas alır ve bu yoldan sosyal gayelere ulaşma özelliği taşır. Bu bakımdan, çağımızın uygarlık seviyesine ve adalet anlayışına uyan en üstün geçerli amaçları seçme ve davranışlarımızı buna uydurma bilgisini bize kazandıran sosyal politi-

sağladığı ekonomik ve sosyal haklar da iş hukukumuzun Anayasamızın amaçlarına uygun bir şekilde düzenlenmesi ve uygulanmasıyla mümkün olabilecektir.

Görülmektedir ki, ülkemizde uygulanacak sosyal politika da olduğu gibi, iş hukukunda da amaç, Anayasamızın ru-

İŞÇİ EMEKLİLİK YASININ 55'E ÇIKARILMASI TÜRK-İŞ'İN BAŞARILI ÇALIŞMALARI SONUCU GERÇEKLEŞTİ.

ka, iş ilişkilerinin yeni esaslara göre düzenlenmesinde de yol gösterici olacaktır.

Anayasamız, yurdumuzda uygulanacak sosyal politikanın amaçlarını bize göstermiştir. Uygulayacağımız sosyal politika ve uygulamada tutacağımız yol, herhalde Anayasa'ya aykırı düşmemelidir.

Anayasamız devleti tanımlarken, belirgin nitelik olarak «hukuk devleti» ilkesini ortaya koyar. Hukuk devleti içinde, Anayasamızın, çalışanlara

huna uygun bir politika izlenmesidir. Bugüne kadar, bu konuda aşılın yol çok kısa olmuştur. Hiç olmazsa, bundan böyle, iş hukukumuzu halkçı bir anlayışa ve sosyal ilkelere uygun olarak geliştirmemiz gerekir.

İşçi ile işveren arasındaki ilişkileri adalete uygun ve emin bir şekilde düzenleyen kuralların bu anlayış içinde yer alması gerekir.»

Çalışma Raporu, iş hukuku bölümünde, geçtiğimiz dönem içinde-

ki mevzuat çalışmalarına da geniş yer veriyor, 274 ve 275 sayılı kanunlar, işçi-memur ayrımı, İşsizlik Sigortası, Tarım İş Kanunu, 228 Sayılı Kanun, İşçi Yardımlaşma Kurumu Kanunu ve Avukatlık Kanunu üzerinde de açıklamalarda bulunuyor.

İŞÇİ EMEKLİLİĞİ

Türk İşçi Hareketinin geçen dönemde, sosyal güvenlik sisteminde tespit ettiği hedeflerinden birine daha ulaştığını açıklayan çalışma raporu, işçi emeklilik yaşının 55'e indirilmesi ve emeklilik maaşının da yüzde 70'e çıkarılmasının sağladığı kaydediliyor ve şöyle deniliyor :

«Burada üzerinde durmak istediğimiz, yukarda da ifade ettiğimiz gibi, tartışmalar değildir. Üzerinde asıl durulması gereken nokta, yetkililerin iddiasının aksine, konunun, Türk İşçi Hareketi tarafından ortaya atıldığı, benimsendiği, izlendiğidir. Bu gerçek, Türk İşçi Hareketinin tarihine de bu şekilde geçecektir. Çünkü o sıralarda yetkililer, «işin gerçek olmayan tarafı Türk - İş tarafından hazırlanmış ve Milletvekilleri marifetiyle Meclise sevk edilmiş bir teklifin mevcut olmamasıdır», «Türk - İş'in hazırladığı ve Meclis işçi milletvekilleri vasıtasıyla verildiği iddia olunan herhangi bir teklif yoktur» «Türk işçisi ile ilgili kanun bir hükümet tasarısı, bizim — kimse tarafından talep edilmiş değil, bizim. Sahibi bizzat» diyorlardı.

Yetkililerin bu beyanlarını, gerçekleri ifade etmediğini belirtmek, gelecek nesillere gerçekleri ulaştırmak ve tescil etmek niyetiyle raporumuza almış bulunuyoruz. Yetkililerin sözleri ne olursa olsun, Hükümet tarafından sadece yaş had-dini 55 e indiren bir tasarı hazırlanmıştır. Bunun dışında, emekliliğe esas ücretin % 70 e yükseltilmesi, fiili 25 yıl hizmet görmüş işçilerin emekli olabilmesi ile ilgili teklifler Türk - İş'indir. Türk - İş bu konuda gerekli mücadeleyi yapmış ve bunda da başarıya ulaşmıştır.»

İŞ DEĞERLENDİRİLMESİ

İş değerlendirmesi üzerinde de

KIBRISTA RUM MUHAFIZLAR...

Tedhişten sonra ekonomik baskı

Türk - İş'in görüşlerini yansıtan çalışma raporu, geri kalmış bir ülke olan Türkiye'nin şartları dikkate alınarak, Türk sendikacılarına düşen görevin, toplu pazarlık masalarında işçinin yararına olan isteklerini, iş değerlendirilmesini dikkate almadan savunmak olduğuna dikkati çekiyor ve sakıncalarını şöyle açıklıyor :

«Kıdem tazminatı gibi, uzun süre çalışmış olmayı değerlendiren primleri ihmal etmesi; kişisel yetenekleri ihmale yol açması; ücret yapısını dondurarak haksızlıkları düzeltmeyi engellemesi; ücret konusundaki pazarlığın önceden düzenlenmiş ve genellikle bütün işçileri adil olarak ele almayan bir formüle göre yapılmasını zorunlu kılması; gelir dağılımındaki haksızlıkları düzeltmeye engel olması; ücret hadlerini işçilerin anlıyamayacağı bir biçimde tespit ettiğinden işçilerin ücretlerinin niteğine dair bir fikir sahibi olmalarını önlemesi; ücretlere bir tavan tesbit etmesinden dolayı işçilerin genel amaçlarına aykırı olması, iş tanımlarını sınırlayıcı özelliğinden dolayı, ücretlilerin daha iyi işlere terfilerini güçlendirmesi, işçi-

nin beşeri yönünü ihmal etmesi ve sendikaların özel olarak yetmiş temsilcilere sahip olmayı zorunlu kılmasıdır.»

Rapor, iş değerlendirmesinin, 3008 sayılı İş Kanunu ile meşru hak olarak kabul edilen ve 931 sayılı İş Kanunu ile de teyid edilen kıdem tazminatını ortadan kaldırmak istidadı gösterdiğini, Türk-İş'in bu yönüyle böyle bir gelişmeyi kabul etmeyeceğini kaydediyor.

KIBRIS KONUSU

Kıbrıs konusuna da geniş yer veren Çalışma Raporu, Ada'daki soydaşlarımızın ızdırabını dindirecek, hak ve adaleti kuracak barışçı bir çözüm yolu bulunamadığını, iyi niyetli ve barışçı görüşmelerimize rağmen ümit verici gelişmelerin görülmediğini kaydediyor «Senelerden beri Kıbrıs Türkünün gösterdiği sabır ve tahammülü zaaf sayan bir zihniyetle, Kıbrıs Rum Yönetimi, Türklerin üzerinde her geçen gün biraz daha hakimiyet kurmaya teşebbüs etmekte, bu suretle de hakkı ve adaleti pervasızca çiğnemektedir» diyor.

Rum yönetimi taktığının silâh yerine ekonomik baskı olduğuna dikkati çeken Rapor şöyle diyor :

«Oynanmak istenen oyun, Türklerin tam bir ekonomik

hakimiyet altına alınması ve bu safhanın sonunda, mesele- nin bir olup bitti şeklinde Rumlar lehine çözümlenmesi- dir. Rumlar, bu şekilde, daha önce silâhla yapamadıklarını, daha kuvvetli silâh olan eko- nomik baskı ile gerçekleştire-ceklerini ummaktadırlar.»

Rapor daha sonra, Türk-İş'in, Kıbrıs Türk İşçi Sendikaları Fede- rasyonu ile ilişkilerine değiniyor ve şu açıklamada bulunuyor :

«Ekonomik bakımdan ağır baskı altında bulunan, çalışma imkânları kısıtlanmış, kendini savunabilmek için ağır yükle- rin altına girmiş bulunan Kıb- rıs Türk toplumunun zor du- rumu, Federasyonu da etkile- miştir. Federasyon, Kıbrıs Türk işçilerinin ve toplumunun sorunlarına yardımcı olabil- mek amacıyla yoğun bir çaba içinde bulunmaktadır. Türk İş- çi Hareketi, kardeş işçi kuru- luşunun problemlerini çözüm- lemede ona yardımcı olmayı en şerefli görev saymaktadır.»

DÜNYA SENDİKACILIK HAREKETİ

Çalışma Raporu, Türk-İş'in üye- si bulunduğu Uluslararası Hür İş- çi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) nun geçtiğimiz dönem içinde büyük çapta uyumsuzluklara sahne olduğunu açıklıyor ve şöyle diyor :

«ICFTU'nun en büyük üye- lerinden olan Amerikan İşçi Sendikaları Konfederasyonu (AFL-CIO) Sovyetler Birliği ve Doğu Blokuna mensup teşkilâtlarla sendikal ilişkiler ku- rulmaması yolunda defalar- ca alınan kararlara rağmen, ICFTU üyesi bazı kuruluşların, bu karara aykırı olarak Sov- yet Sendikalarıyla ilişkiler kur- duğunu ve buna ICFTU'nun engel olmadığını gerekçe gös- tererek uluslararası kuruluş- tan çekilmiştir.

1949 yılında kurulan ICFTU' nun kurucuları arasında bulu- nan AFL-CIO'nun çekilmesi muhakkak ki, hür işçi sendi- kacılık hareketi için üzücü ol- muştur. Gerek sanayileşmiş ül- kelerin, gerekse gelişmekte

olan ülkelerin birleşmiş kuv- vetli bir dünya sendikacılık ha- reketine olan ihtiyaçları göz önüne alınırsa, bu kuruluşun her geçen gün kuvvetlenmesi yerine, bu şekilde köklü ve ger- çek bir gerekçe dayanmadan bu kuruluştan kopmanın hür sendikacılık hareketinin endi- şe ve üzüntüsünü biraz daha artırmakta oluşu olağan kar- şılanır.

Elbette bu ayrılık ICFTU' nun devamına engel teşkil et- meyecektir. ICFTU yalnız üye sayısı ve maddi varlığıyla öl- çülen bir kuruluş olmaktan çok, sendikacılık felsefesiyle ve bu felsefeye inançları ile bü- yük bir kuruluştur. Türk Sen- dikacılık Hareketi, hür blokta, ICFTU'nun yaşaması ve dün- yada etkili bir sendikacılık ha- reketinin önderliğini yapması gereğine inanmaktadır. Türk sendikacılığı, üye sayısı baki- mından ICFTU'nun küçük üye- lerinden biridir ama, gururla söyleyebiliriz ki, sendikacılık hareketi bakımından idealist ve inançlı bir üye olarak, dün- da sendikacılık hareketi içinde şerefli bir yer işgal etmekte- dir.»

Rapor, Türk-İş Genel Başkanı Demirsoy, Başkan Vekilleri Şevket Yılmaz, Kemal Özer ve Teşkilât- landırma Sekreteri Ethem Ezgü' nün katıldığını ve dünya sorunları- nın görüşüldüğü ICFTU Kongresin- de alınan prensip kararlarına Türk- İş'in de katıldığını kaydediyor.

Daha sonra Komünist dünyada- ki işçi hareketi üzerinde duran Çalı- şma Raporu, Doğu blokunda, sen- dikacılık hareketinde büyük bir gelişme göze çarptığını ve hür sen- dikacılık bakımından bir uyanış meydana geldiğini kaydederek şu açıklamada bulunuyor :

«Çekoslovakya İşçi Sendi- kaları Merkez Konseyinin sen- dikalara grev hakkı ve grev fo- nu tesisi imkânı verilmesi hu- susunda bir kanun teklifi üye- rinde çalıştığını ajanslardan ve dünya basınından öğrenmekte- yiz. Bu teklif kanunlaştığı tak- dirde Çekoslovakya, grev hak- kını kabul eden ilk komünist

ülke olacaktır. Çekoslovakya İşçi Sendikaları Merkez Kon- seyi prensip olarak, grev hak- kını sendikal hareketin vazge- çilmez unsuru kabul ettiğini, ancak prensiplerin yeterli ol- madığını, ayrıntılı bir grev ka- nununun gerektiğini bildirmiş- tir. Çekoslovak işçi sendikaları 1968 de Dubçek'in reformcu re- jimi ile birlikte Komünist Par- tisinden bağımsızlıklarını ilân etmişlerdi. Ancak bu bağımsız- lığın tek başına değer taşıma- dığı, 5 milyon üyesi bulunan iş- çi hareketini Komünist Parti- sinin etkisinden kurtarabilmek için grev kanununun gerektiği görüşü Çekoslovak İşçi Sendi- kaları Merkez Konseyince be- nimsenmiştir. Bilindiği gibi, Çekoslovak işçi sendikaları ge- çen yıl onayladıkları bir prog- ramla temel siyasi ve iktisadi hedeflerine varabilmek için grev silâhına başvurmaktan kaçınmayacaklarını ilân etmiş- lerdi.

Faşist ve komünist idare- lerdeki sendikacılık hareketin- den ayrıntılı olarak bahsede- cek değiliz. Yukarıda özetini verdiğimiz Çekoslovak sendi- kacılık hareketindeki son ge- lişme, gerçek ve hür sendikacı- lığın hangi rejimler içinde olabileceğinin en güzel delilini vermektedir. Ülkemizdeki hür sendikacılığı **istismar konusu** yapanların dikkatlerini Çekos- lavakya'daki olaylara çekmek- le yetiniyoruz.»

TÜRK-İŞ'İN HAKLILIĞI

Ülkemizde bunalımların gide- rilmesinin Türk-İş Yedinci Kongre- sinde kabul edilen 23 ilkenin be- nimsenip uygulanmasıyla mümkün olacağını kaydeden Çalışma Rapo- ru, geçen zaman içinde Türk-İş'in bu konuda aldığı kararların haklılı- ğını ortaya koyduğunu belirtiyor ve şöyle diyor :

«Gerek dünya olayları ve gerekse iç olayların büyük bir kısmı 23 ilkemizde çözüm yol- ları gösterilen nedenlerin altın- da yatmaktadır. 1969 ve 1970 yılları bütçe tasarıları üzerin- de yapılan parlamento görüş- meleri de bu görüşümüzü doğ-

ruklar niteliktedir. Bütçe görüşmelerinde siyasi partilerimiz ağırlığı sosyal ve ekonomik konulara vermişlerdir. Bu durum Türkiye'nin geleceği bakımından ümit verici bir görünüm yaratmakla beraber, siyasi partilerimizin bütçe münasebetiyle öne sürdükleri görüşleri uygulama alanına koyma yolunda da aynı gayreti göstermeleri yürekten dileklerimizin arasında yer almaktadır.

KARARIMIZ DEMOKRASİYİ YAŞATMAK

Sonuç olarak şunu söylemek isteriz :

Şiddet hareketleri ile sonuçlanan son olayları onaylamıyoruz. Türk İşçi Hareketinin felsefesine taban tabana zıt olan bu olayların karşısındayız. Türk İşçi Hareketinin kararı, batılı anlamda demokrasiyi yurdumuzda yalnız gerçekleştirmek değil, aynı zamanda devam ettirmektir. Demokrasinin anarşi haline gelmesine kesin olarak karşıyız. Çünkü demokrasi anarşi haline geldiği zaman, peşinden diktatörlüğün geleceğini bilecek kadar, uyanık ve dünya sendikacılık tarihini, dünya siyasi tarihini incelemiş bulunuyoruz. İşte bu yüzdendir ki, Türk İşçi Hareketi demokrasiyi devam ettirmek için Anayasanın kendisine verdiği hürriyetleri ölçülü kullanma fedakârlığını da göstermiştir. Bu sebeple, Tedbirler Kanunu gibi mevzuatla sendikacılık hareketini kısıtlamaya çalışmak, Türk Sendikacılık Hareketinin bu felsefesinin, bu inanışının bilinmemesi demektir.

Yukarda da belirttiğimiz gibi, aşırı uçların tehdidi altında bulunan Anayasa rejimimizin başta gelen koruyucusu, bugüne kadar olduğu gibi, bundan böyle de işçi hareketi olacaktır. Bu vesile ile Türk İşçi Hareketinin, batılı anlamda gerçek bir demokrasi ve hürriyet düzeninin ülkemizde devamlı olarak kurulmasının bütün şartlarını yaratmak için mücadelesine devam kararında olduğunu tekrarlamak isteriz.»

Asgari ücretler

Asgari ücretlere yapılan itiraz kesinlikle reddedildi

İŞVERENLERİN ASGARI ÜCRETLE İTIRAZINI DANIŞTAY YERİNDE GÖRMEDİ

«Devlet, çalışanların, yaptıkları işe uygun ve insanlık haysiyetine yaraşır bir yaşayış seviyesi sağlamalarına elverişli adaletli bir ücret elde etmeleri için gerekli tedbirleri alır.»

Yukardaki satırlar, ne bir sosyal siyaset kitabının modern devletin sosyal hayatı düzenlemedeki görevlerini anlatan bölümünden, ne de bir işçi liderinin dileklerini kap-sayan konuşmasından alındı. Bu satırlarda, Anayasamızın 45'inci maddesi, Devlete, çalışanların ücretlerinin hangi ölçüde olması gerektiğini hatırlatıp, bunu gerçekleştirmekle görevlendiriyor.

Nitekim bu emrin ışığında, yeni İş Kanunu, asgari ücretlerin saptanmasını yeni esaslara bağlamış ve kurulan bir komisyon da çok uzun süren bir hazırlık döneminden sonra, asgari ücretleri kabul etmiş bulunuyor.

Komisyon asgari ücretleri saptarken, çeşitli kuruluşların bilimsel yollarla hazırladıkları dokümanlardan, geçinme endekslerinden ve nihayet Devlet Planlama Teşkilâtının bu yoldaki çalışmalarından yararlandı ve yurdu altı bölgeye ayırarak, bölgelerin özelliklerine göre altı ayrı asgari ücret belirledi.

Yeni asgari ücretler 6 Haziran 1969 günü Resmi Gazetede yayınlanıp 1 Temmuzdan itibaren yürürlüğe girdi.

ASGARI ÜCRETLERİ UYGULAMAMAK İÇİN

Ne var ki, bir kısım işverenler bu asgari ücretleri uygulamamak için çeşitli yollar arıyor, komisyonun kararını işlerine geldiği gibi yorumlamak istiyorlardı. İşin acısı, bazı kamu kuruluşları da aynı anlayışın içine girmişler, işverenlerle birlikte asgari ücretleri uygulamamak için çevrilen oyunlarda

yer almakta bir sakınca görmüyorlardı. Bu arada, sosyal yardım yapan bazı işyerleri, sosyal yardımları asgari ücretten eksiltmeye çalışıyorlardı. Oysa, Asgari Ücret Tesbit Komisyonu, daha önceden «asgari ücret tesbitinin, sosyal yardım yapan ve yapmayan işyerleri farkı gözetilmeksizin yapılmasına» karar vermişti.

DANIŞTAY'A BAŞVURULUYOR

İkinci oyun da asgari ücretlerin iptali için Danıştay'a başvurulması oldu. İşverenler, iptal konusunda karar verilinceye kadar da yürütmenin durdurulmasını istiyorlardı. Bir kısım işverenler, Danıştayın kararına kadar asgari ücretleri uygulamayacaklarını da açık söylemekten çekinmiyorlardı. Oysa, konu hukuki açıdan ele alınca, Danıştay'ın kararına kadar, ne olursa olsun asgari ücretlerin uygulanması gerekirdi. Bu ücretleri uygulamayan işverenler, her geçen gün işçiye biraz daha borçlanıyorlardı.

... VE DANIŞTAY'IN KARARI

Bu şartlar altında, Danıştay, 13 Nisan 1970 günü murafaalı bir duruşma yaptı. Konu bütün ayrıntılarıyla incelendi ve karar verildi. İşverenlerin asgari ücretlere ilişkin bütün itirazları reddediliyordu. Bu duruma göre, 1 Temmuz 1969 tarihinden 1970 Nisanına kadar geçen süre içinde asgari ücretleri vermeyen işverenler geçmiş farkları da ödeyerek asgari ücreti uygulamak zorunda kalmaktaydılar.

İşçiye ve ailesine insanca yaşamasını mümkün kılacak ve insanlık haysiyetiyle bağdaşacak bir ücret ödenmesi gereğine yanaşmayan işveren çevrelerinin Danıştayın bu kararı karşısında artık konuyu oyalamaya ve uygulamadan kaçma imkânları da ortadan kalkıyordu.

mücadelesinin yeni safhası

Asgari ücretlere karşı oyunlar

Başkanlık mevkiiinde oturan zat, «gereği düşünüldü» dedi kararını yazdırdı :

«Şimdiye kadar uygulana-gelen mutad usullerle dave-tin yapıldığı ayrıca yazılı da-vetiye de çıkarıldığı, bir gün önceki toplantıya da iştirak etmedikleri gözönünde tutula-rak, teklifin reddine karar ve-rildi ve Çalışma Bakanlığının 30.5.1969 gün ve 1058/1-(58)/6025 sayılı yazısı ile tesbit et-tiği gündemin konuşulmasına geçildi.»

Asgari ücretlerle ilgili

Türk - İş dergisinden kupür

«Kutsal ücret» adı verilen as-gari ücreti ödemekten hiçbir işve-ren kaçamayacaktı.

TUNÇ'UN DEMECİ

Danıştayın kararından sonra bir demeç veren Türk-İş Genel Sekre-teri Halil Tunç da bu konuda şun-ları söyledi :

«Asgari ücreti uygulatmak Türk İşçi Hareketi için daya-nağı yasalar olan bir varoluş mücadelesidir.

Asgari ücret, sosyal adale-te giden yolun ilk adımını teş-kil etmektedir. Ama işveren çevreleri bu yolu tıkamak için ellerinden gelen her çareye başvurmuşlar, asgari ücreti uygulamamak için kanunları ve mevzuattan doğan hakkı ihlâl etmekten dahi çekinme-mişlerdir. Hele her kuruluş ve şahıstan daha önce, ve daha çok kanunlara saygılı olması gereken, asgari ücret gibi kut-sal bir ücreti özel sektöre ör-nek olacak bir şekilde uygula-ması lâzımgelen kamu kuruluş-larının dahi, işçi hareketinin bütün uyarılarına rağmen, bu hatalı yoldan dönmemeleri üzüntü ile izlenmiştir.

Danıştay'ın işveren itiraz-larının tamamını reddetmesiyle bu konuda işçi hareketinin haklılığı tescil edilmiş ve adalet sağlanmıştır. Artık işverenler hiçbir gerekçe gösterecek durumda değildirler. Bütün tarım işçisini de kapsamı içi-ne alan kararın eksiksiz uygu-latılması için Türk İşçi Hare-keti bütün gücünü kullanacak-tır.»

Sözleşmeler

Türk-İşe bağlı beş kuruluş altı toplu sözleşme imzalandı

**YAPILAN SÖZLEŞMELERLE ÜCRET ARTIŞI
YANINDA YENİ SOSYAL HAKLAR ALINDI**

Nisan ayı içinde Türk-İş'e bağ-li beş kuruluş, çeşitli işkol-larında altı toplu iş sözleş-mesi imzalandı. Ücret artışı yanın-da sosyal haklarda da ileri hüküm-ler getiren sözleşmeler iki yıl süre-li.

TES-İŞ FEDERASYONU EGO İLE ANLAŞTI

Türkiye Enerji, Su, Gaz, YSE ve DSİ İşçi Sendikaları Federasyo-nu (Tes-İş) Ankara Elektrik Hava-gazı ve Otobüs İşletmesinde çalış-an işçiler adına yaptığı işyeri sevi-yesindeki sözleşme 1 Kasım 1969 tarihinden itibaren geçerli.

İmzalanan sözleşme ile, çalış-anlara 875 kuruş ile 15 lira arasın-da değişen ve kademeli olarak uy-gulanan ücret artışından başka, çocuk parası 25 lira, yemek ücre-ti 5 lira ve fazla mesailere de yüz-de 60 oranında zam sağlandı.

GES-İŞ TARSUS BELEDİYESİ SÖZLEŞMESİ

Tarsus Belediyesi ile bir süre-dir devam ettirdiği toplu sözleşme görüşmelerini Nisan ayı ortaların-da başarı ile sonuçlandırdı. Beledi-yede çalışan 340 üyenin yararlan-dığı yeni sözleşme ile, işçilerin gündelikleri 3 lira arttırıldı, ayrıca 120 lira da aylık bedeli verilmesi kararlaştırıldı. Ölüm, doğum ve di-ğer sosyal haklar da elde edildi.

ÇİMSE-İŞİN SÖZLEŞMESİ

Çimse-İş Sendikası Nisan ayın-da İstanbul ve Kırıkkale'de sözleş-

me imzaladı. İstanbul'da Süper Ateş işyeri ile yapılan sözleşmeye göre, işçi ücretlerine birinci yıl, kı-demi 6 aydan az olanlara 150 ku-ruş, 6 aydan 18 aya kadar olanlara 250 kuruş, 18 aydan fazla olanlara 400 kuruş, ayrıca 1971 Mart ayın-dan itibaren de sendikalı bütün üyelere seyyanen 100 kuruş zam yapıldı. Her yıl bir maaş tutarın-da ikramiyeyi de öngören anlaş-ma işçilere çocukları için 15-50 li-ra arasında değişen öğrenim yardı-mı yapılmasını kabul etti.

Kırıkkale Zühre Kiremit Fab-rikası sözleşmesi ile de işçilerin ücretlerinde 2-4 liralık artış sağlan-dı, yemek parası ve diğer sosyal haklar da alındı.

SAĞLIK-İŞ SENDİKASI

Türkiye Sağlık İşçileri Sendi-kası (Sağlık-İş) Buca Prevantor-yomunda çalışan üyeleri için Ve-rem Savaş Derneği ile iki yıl süreli sözleşme yaptı. 120 üyenin yarar-landığı sözleşme ile işçilere birinci yıl 100, ikinci yıl 50 lira olmak üze-re 150 lira ücret artışı ile yeni sos-yal haklar elde ettiler.

OLEYİS SENDİKASI

Oleyis Sendikası, Bursa'da sek-sen üyesi adına Yusuf Restoran ile imzaladığı sözleşme ile ücretlere yüzde 35 oranında artış sağlandı. Çocuk zammı, 350 lira doğum pa-rası, 500 lira ölüm parası, 500 lira evlenme yardımı ve yılda 1000 lira da ikramiye, ayrıca işçinin sendi-kadan habersiz olarak işinden çı-karılması halinde 20 bin lira taz-minat verilmesi kabul edildi.

Yurda gönderilen işçi dövizi miktarı artıyor

1970 yılı ilk üç ayı içinde Türkiye'ye
35 milyon 779 bin dolar girdi

Istanbulda kurulu Chrysler fabrikasında Şubat ayında başlayan lokavt 75 gün devam ettikten sonra Nisan'ın sonunda Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç'un yaptığı görüşmeler sonucu tarafların anlaşması üzerine sona erdi.

Otomobil-İş Sendikası ile Chrysler fabrikası işvereni arasında başlayan toplu sözleşme görüşmeleri anlaşmazlıkla sonuçlanmış ve geçtiğimiz Şubat ayı içinde sendika grev, işveren ise lokavt kararı almıştı. Sendika grev kararını uygulamaya koymadan, işveren lokavta başlayarak, fabrikanın çalışmalarını durdurmuştu.

Lokavt üzerine, duruma Başbakan müdahale etmiş ve Devlet Bakanı Refet Sezgin'i arabuluculukla görevlendirmişti. Ancak işverenin, arabulucunun kararını kabul etmemesi yüzünden lokavt devam etmekteydi.

ANLAŞMAYA VARILIYOR

Nisan'ın son günü İstanbul'a giden Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç, Türk-İş Bölge Temsilciliğinde işverenlerle yapılan toplantıya katıldı ve toplantının sonunda taraflar anlaşmaya vardılar.

Anlaşmaya göre, Devlet Bakanı Refet Sezgin'in verdiği kararlara ek olarak, işçilerin saat ücretlerine birinci yıl 150, ikinci yıl da 150 kuruş olmak üzere iki yılda toplam 3 lira zam yapılacak ve 1 Eylül 1969'dan bu güne kadar birikmiş ücret farkları defaten ödenecek, işçiye yılda iki maaş ikramiye verilecek. Verilen kararlar arasında ayrıca fabrikanın yeniden çalışmaya başlaması münasebetiyle işçiye «moral ikramiyesi» verilmesi yer alıyor.

«İBRET OLSUN»

Türk-İş Genel Sekreteri anlaşmaya varılması üzerine, bir demec vererek, Chrysler'de çalışan işçilerin önemli haklar elde ettiklerini belirtti ve «grev yapsaydık, bu kadar ileri haklar alamazdık; lokavtla işvereni yere serdik, bu, diğer işverenlere ibret olsun» dedi

Federal Almanya ile Türkiye arasındaki sosyal güvenlik sözleşmesine yapılan yeni bir ekle, Almanyada çalışan Türk işçilerinden memlekette kalan ailelerine yardım etmeyenlerin çocuk zamlarının Türkiye'de ödenmesi kararlaştırıldı.

Türkiyede kalan ailelerin devam edegelen şikâyetlerini önlemek amacı taşıyan anlaşmaya göre, Türkiye'deki işçi aileleri Sosyal Sigortalar Kurumuna başvurdukları takdirde, ailesine para göndermeyen işçinin çocuk zammı doğrudan doğruya Türkiye'ye getirilecek ve bu para ailesine ödenecek. Sosyal Sigortalar Kurumuna başvurusunu istediler.

Federal Almanyada bulunan Türk işçilerine bir yılda ödenen çocuk zammı tutarı 100 milyon Mark'ı buluyor. Federal Almanyada iki çocuk için 25, üç çocuk için 75, dört çocuk için 135 Mark veriliyor. Buna karşılık bir çocuk için çocuk zammı ödenmiyor.

Bu anlaşmanın sonucu olarak, Türkiye'ye gelen döviz miktarında da artış sağlanacağı yetkililer tarafından açıklandı.

İŞÇİ DÖVİZLERİ

Yurt dışındaki işçilerimizin yurda gönderdikleri dövizlerde de büyük artışlar kaydediliyor. Örneğin, 1967 yılında toplam olarak 93 milyon 30 bin dolar gönderilmiş olmasına karşı, 1968'de 107 milyon 323 bin gönderilmişti. 1969 yılında ise,

bu rakamın çok üstüne çıktı: 140 milyon 612 bin dolar.

1970'in ilk üç ayında da işçi dövizlerinde önceki yılların aynı aylarına oranla büyük bir artış görülüyor. Geçen yıl Mart ayında 8 milyon 123 bin dolar olan işçi dövizini bu yıl aynı ayda 5 milyon 58 bin dolar artarak 13 milyon 181 bin dolara yükseldi.

Ocak, Şubat ve Mart aylarında yurda gönderilen döviz miktarı da yıllara göre büyük artış kaydetti. Geçen yılın ilk üç ayında 23 milyon 432 bin dolar gönderilmiş olmasına karşı bu yıl aynı aylarda toplam olarak, 35 milyon 779 bin dolar gönderilmiş bulunuyor.

İşçi dövizleri, yurdumuzun döviz girdileri içinde önemli bir yer tutmakta. 1969 yılında bütün ihracat gelirimiz 536 milyon 834 bin dolar. Buna karşı işçi dövizleri yaklaşık olarak bu miktarın dörtte birinden fazla döviz sağladı: 140 milyon 612 bin dolar.

Bu suretle, yurt dışındaki işçilerimizin Türk ekonomisine katkıları çok büyük oluyor.

Buna karşı, bu işçilere aynı ölçüde ilgi gösterildiğini söyleyebilmek mümkün değil. İhracat yapan tüccara, «yurda döviz kazandırıyor» gerekçesiyle, prim verilir, her türlü kolaylıkların sağlanması için çaba harcanırken, aynı ilginin yurt dışındaki işçilerimize gösterilmesini istemek herhalde haksızlık sayılmamalıdır.

★ OCAK, ŞUBAT VE MART AYLARI İTİBARIYLA İŞÇİ DÖVİZLERİ

	(Bin dolar)			
	OCAK	ŞUBAT	MART	TOPLAM
1967	8.902	6.559	7.981	23.442
1968	7.117	5.118	7.324	19.559
1969	8.565	6.744	8.123	23.432
1970	12.305	10.293	13.181	35.779

DYF-İŞ GENEL KURULU DELEGELERİ

Demiryolcuların sesi

Toplantılar

DYF-İŞ Genel Kurulu yapıldı

**TÜRK SENDİKACILIK HAREKETİ İÇİNDE
BAŞARILI VE GÜÇLÜ BİR KURULUŞ**

Türkiye Demiryolları İşçi Sendikaları Federasyonu (DYF-İŞ) Dokuzuncu Genel Kurulu 13 Nisan'da yapıldı. Türk Standartlar Enstitüsü salonunda Türk-İş Genel Başkanı Seyfi Demirsoy tarafından yönetilen Genel Kurul dört gün devam etti.

Genel Kurul, Başkan Şerafettin Akova'nın konuşması ile açıldı. Akova konuşmasında, ulusal sorunların çözümlenebilmesi için bir eğitim seferberliğinin gerekli olduğunu ve karşılaşılan güçlüklerin ancak bu yolla giderilebileceğini öne sürdü, dışardan taklit yolu ile alınan birçok kuruluşun Türkiye'nin bünyesine uymadığını belirterek «**Onun için, sokağa dökülen talebeyi, hocayı, memuru, işçiyi olağan kabul etmeyip ciddi bir sorun olarak benimsemek icabeder**» dedi.

Türkiye'de halkın her günküden daha çok birlik içinde olması gerektiğini söyleyen Şerafettin Akova şöyle devam etti :

«Art düşüncelerden âri ve milli duygularla kaplı davranışlarımız ve özellikle sosyal bir hizmet uğruna ömürlerini gözden çıkaran sendikacılarımızın

tutumları her zamankinden daha önem taşımaktadır.»

Sendikacılık hareketi içindeki bazı tertiplere de değinen Federasyon Başkanı, «**Siyasi partilerin bihaber kuklası durumuna düşüp ya da bu yola itilmek suretiyle sendikaları siyasetçi arpalığı haline getiren bir kıpırdanış sezinlenmektedir**» dedi ve şöyle devam etti :

«Mazilerini inkâr edercesine kendilerini eğreti bir aristokratik maskeyle tanıtip, çevreye tebessüm yaratan ve içinden çıktığı kitleye başarılı hiyanet misalleri veren üç beş sendika ve yöneticisinin, gerek kamuoyunda, gerekse işçi kitlesi arasında istifhamlar yaratmaya asla hakları yoktur. Türk sendikacılık tarihi içinde alınan mesafenin ve elde edilen hakların değerini tam bilip, bunları muhafaza etmek ve istenilen noktaya ulaşması için tek vücut olup dürüstçe çaba göstermek zamanı gelmiştir.»

Yirminci asrın başdöndürücü teknolojik ve sosyal gelişmesi içinde sendikacılığın, artık sadece işçilerin ücretlerini söz konusu eden bir müessese olmadığını da kayde-

den Şerafettin Akova, sendika liderlerinin, makul ve şuurlu bir düşünme eylemi içinde ulusal sorunları idrak etme çözüm yolu bulma yeteneklerine sahip olmaları gereğini savundu.

KAYA ÖZDEMİR'İN KONUŞMASI

Daha sonra konuklara söz verildi ve ilk konuşmayı Metal-İş Federasyonu Başkanı Kaya Özdemir yaptı. Özdemir, İşçi Yardımlaşma Kurumu Kanunu teklifine değindi, kanunlaşması halinde hem fiyat hareketlerinin durdurulacağını, hem de işçilerin daha iyi hayat şartlarına kavuşacağını belirtti.

HALİL TUNÇ KONUSUYOR

Genel Kurulda konuk olarak bulunan Uluslararası Taşımacılık Federasyonu Başkanı Hans Duby'dan sonra söz alan Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç da bir konuşma yaptı ve Doğu Anadolu'ya gereken önemin verilmemesi halinde Türkiye'de çözümlenmesi mümkün olmayan sorunlar doğacağını söyledi.

Dengeli bir kalkınmanın gerekliliğine de değinen Tunç «**Toplumu tamamının kalkınmadığı bir ülkede bölgelerin kalkınması bir anlam taşımaz. Uçurum büyüdükçe, sosyal telhikeler, sosyal huzursuzluklar büyür**» dedi.

İşsizliğin bir ülkede büyük sorunlar doğuracağını da belirten Türk-İş Genel Sekreteri daha sonra şöyle dedi :

«DYF-İŞ Federasyonu büyük bir kuruluş ve güçte büyümektedir. Fakat izlediğim kongrede sezdiğime göre, bazı bölünmeler oluyor. Kuruluş içinde huzursuzluk olursa bu durum sadece demiryolu camiasında kalmayıp tüm işçi camiasına yayılacaktır. İşçilerin dayanışma içinde olmaları lazımdır. Şu kanaatim ki, DYF-İŞ, bu Genel Kuruldan sonra daha güçlü olarak hizmetine devam edecektir.»

Türk-İş Genel Sekreteri öğrenci hareketleri üzerinde de durdu ve «**öğrenci hareketlerini sadece tahrikçilerin çalışmalarına bağlamak büyük hata olur**» dedi.

BAŞTÜRK'ÜN KONUŞMASI

Daha sonra konuşan Genel-İş

Sendikası Genel Başkanı Yozgat Milletvekili Abdullah Baştürk, sendikacılık çalışmalarına değindi, Türk Sendikacılık Hareketinin bugün eriştiği seviyeye birlik ve beraberlik sayesinde ulaşıldığını kaydetti ve Meclis çalışmaları hakkında bilgi verdi.

Tes-İş Federasyonu Genel Başkanı Kayseri Milletvekili Enver Turgut da öğrenci hareketleri ve üniversitede meydana gelen olaylara değinerek «Suç işlenmişse üniversiteye polis girer» dedi.

ÇALIŞMA RAPORU

Konuşmalardan sonra Çalışma Raporunun görüşülmesine geçildi. Raporda, çeşitli yurt sorunlarına ilişkin görüşler açıklanıyor ve başta istihdam olmak üzere bu sorunların çözümlenmesi isteniyordu. İstihdam konusunun bugün Türkiye'de çok ciddi ve acil tedbirler alın-

formu ihtiva etmeyen, sadece verim artırıcı tedbirler öngören bir tarım reformunun meseleyi halledeceğine inanmak güçtür. Tarım sektörünün cidiyetle ele alınmayışı maalesef plândaki hesapların gerçekleşmemesi sonucunu doğurmaktadır. Bunun en basit delili de, Plânın Tarım Bölümünün üçüncü ilkesinde «Tarımsal gıda maddeleri talebi, ithalat ihtiyacı yaratmayacaktır» denilmesine rağmen, her sene artan şekilde buğday ithal edilmesidir. Türkiye'de tarım işletmelerinin genel karakteri, küçük işletmeler olmasıdır. İşletme sayılarına göre işledikleri arazi çok düşüktür. Bunun sonucu az ürettir ki, bu üretimin çoğu da şahsi tüketime gitmekte ve pazarlama düzensizliği yüzünden gelir heba olmaktadır.»

DYF-İŞ GENEL KURULUNDA BAŞKANLIK DİVANI

DYF-İŞ'i daha güçlü kılacak bir genel kurul

masını gerektirdiği belirtilerek «Ağır sanayiın kurulmasını, yani makina yapan makinaların üretimine geçilmesini iktisaden kalkınma ve tam çalışma için esaslı tedbir olarak gördüğümüzü tekrarlamak isteriz» deniliyor.

Raporda, Toprak Reformu'na ilişkin görüşler açıklanırken, iktidarın toprak reformu yerine tarım reformundan bahsetmekle Anayasa ve Kalkınma Plânıyla gelişkiye düşüldüğü öne sürülerek şu açıklamada bulunuluyor :

«Geniş kapsamlı toprak re-

FİYAT HAREKETLERİ

Çalışma Raporunda fiyat hareketleri üzerinde de duruldu ve son bir yıl içinde yiyecek maddeleri fiyatlarının ortalama yüzde 18 oranında arttığı öne sürülerek, özellikle sabit gelirlielerin güç durumunda kaldıkları belirtildi ve hükümetin bu duruma engel olmak için bir an önce gerekli tedbirleri alması istendi. Rapor bu konuda şöyle diyor :

«Fiyatlardaki gayri normal yükselme mali yönden devlet kasasına bir katkıda bulunmamış ayrıca ferdi gelirlerde de bir ferahlık sağlayamamıştır.

Yalnız muayyen gruplar spekülasyon kazançları sağlıyabilmişler ve neticede de, ne olmuşsa memur ve işçiler gibi sabit gelirlilere olmuştur. Fiyatlar tamamen keyfi tespit edilmekte ve hiç bir meşru sebebe istinat etmeyen zamlarla kabartılmaktadır. Bunun yanı sıra kalitenin düşürülmesi suretiyle maliyet daha da alta düşürülmekte ve böylece en az bir misli daha görülmeyen zamlar şeklinde malların satış değeri yükseltilmektedir.»

ORTAK PAZAR KONUSU

Çalışma Raporu, Federasyonun Ortak Pazar konusundaki görüşüne de yer veriyor ve Ortak Pazar'a girme konusunda herşeyden önce ülkemizin ekonomik ve sosyal hayatındaki temel değişikliklerin göze alınması, yapı değişikliğinin süratle yerine getirilmesi isteniyor.

Ortak Pazar hazırlık dönemine tedbirsiz girildiğini de kaydeden Rapor şu açıklamada bulunuyor :

«Bugün için Ortak Pazar'a girmede acele edişimizin sebeplerini hâlâ anlayabilmemiş değiliz. Çünkü hali hazır durumu ile yegâne kazancımız, kalkınma ve sosyal fonlardan elde edeceğimiz nakdi imkânlar ve bazı ihraç kalemlerine tanınan gümrük indirimidir. Meselâ tarım ürünlerinde sadece fındık ve incir için gümrük indirimi tanınmakta diğerleri içinse herhangi bir indirim söz konusu olmamaktadır. Zira, bizzatıhi Ortak Pazar ülkelerinin tarım üretimi çok fazladır.»

TÜRKİYE'DE ÜCRET DURUMU

Türkiye'deki ücret probleminin sosyal ve ekonomik temellere dayandığını öne süren Rapor, Türkiye'de aile ortalamasının beş kişi olarak kabul edilerek asgari ücretlerin bu esasa göre düzenlenmesi gerektiğini savunuyor. Türkiye'de beş kişilik bir ailenin günlük gıda masrafının 35-40 lira arasında olduğunu belirten Rapor bu konuda şöyle diyor :

«Bu durumda beş nüfuslu bir ailenin aylık ortalama gelirinin en az 1500 lira olması zardır. Görülüyor ki, Türki-

ŞERAFETTİN AKOVA

Yurt sorunlarını dile getirdi

ye'de aylık kazançlar yönünden en az genel nüfusun 3/4 üni besliye-meyen bir ülkedir. Üc-retlerdeki gayri adil dağıtımın üzerinde ciddi bir şekilde dur-mak icap eder.»

EĞİTİM

Anayasanın öngördüğü ilkokul mecburiyetinin köyde değil, şehirlerde dahi ekonomik sıkıntılar yüzünden işlemez halde olduğunu öne süren Rapor, «şehirde maddi olanakları az olan aile, çocuklarını da çeşitli mazeretlerle, çalışmalarını yasaklanan yaşta olsalar dahi, çalışmaya mecbur tutmaktadır. Bu durumda, eğitimde fırsat eşitliği daha ilk kademedeki işlemez hale gelmektedir» diyor. Mesleki öğretime önem verilmesini isteyen Rapor, işverenlerin bu konuda çaba göstermelerini istiyor.

Çalışma Raporu üzerinde yapılan görüşmelerden sonra Federasyon Başkanı Şerafettin Akova tenkidlere cevap verdi ve son olarak da seçimler yapıldı.

Seçim sonucunda Şerafettin Akova Genel Başkanlığa, Ahmet Çatakçiner Genel Sekreterliğe, Necmi Ertez Mali Sekreterliğe, Mehmet Acıdereli Mevzuat Sekreterliğine ve Zafer Boyalı da Teşkilatlanma Sekreterliğine getirildi.

Petrol-İş'in 13 üncü Genel Kurulu

**Yabancı Şirketler
istihdam politikalarını
değiştirmezlerse...**

Türkiye Petrol, Kimya, Azot ve Atom İşçileri Sendikası (PETROL-İŞ) 13. Genel Kurulu 9-11 Nisan tarihleri arasında İstanbul'da Belediye Sarayı salonunda yapıldı.

Kalabalık bir delege ve konuk topluluğunun izlediği Genel Kurul, Genel Başkan İsmail Topkar'ın, ekonomik ve sosyal konuları eleştiren ve işçi sorunları üzerinde duran konuşması ile çalışmalarına başladı.

TOPKAR'IN KONUŞMASI

Petrol-İş Sendikasının genel politikasını belirttiikten sonra ana konulara değinen Topkar, Anayasaya göre, çeşitli fikirlerin ortaya çıktığını, sağ ve solun fikirlerini söyleyebileceğini, vatandaşın fikrini istediği gibi yazıp çizeceğini belirttikten sonra gençlik hareketlerine değinerek şöyle dedi:

«Hukuk ilmi yapsın diye Hukuk Fakültesine gönderdiğimiz kardeşimiz, ekonomi ilmi yapsın diye İktisad Fakültesine gönderdiğimiz kardeşimiz, esefle görüyoruz ki, tüfek ve tabancalarla birbirlerini öldürmeğe kalkıyorlar. Biz bu hareketlerin şiddetle karşındayız. Sorunlara bu yolla çözüm bulunabileceğine inanmıyoruz.»

Türkiye'de sefaletin yenilmesi için toprak ve vergi reformu yapılmasının gerekli olduğunu bildiren Topkar, «Bütün siyasi partiler oy toplama kaygusundan vazgeçip adil bir vergi reformunu ele almalı, Türkiye'nin süratle kalkınması istikametinde adil vergi reformunu gerçekleştirmelidir» dedi.

YABANCI SERMAYE

Yabancı petrol şirketlerine düşman olmadıklarını belirten Petrol-İş Genel Başkanı, Türkiye'de istihdam politikası bakımından işsizliğin var olduğunu, özellikle yabancı petrol şirketlerinde bu durumun meydana geldiğini açıkladı ve «yabancı şirketler istihdam politikalarını değiştirmezler, bugünkü tutumla-

rından bir arpa boyu ileri gitmezlerse petrol millileştirilmelidir» dedi.

AŞIRI AKIMLAR

Anayasamıza göre, münakaşaların serbest olduğunu, söz ve yazı hürriyetinin varolduğu belirterek konuşmasına devam eden İsmail Topkar, Türkiye'yi kasıtlı olarak karanlık gösterme çabasında bulunanların, güçleri yetse başta hür sendikacılığı yoketmeğe yöneleceklerini öne sürdü ve şunları söyledi :

«Totaliter bir rejim ister sağın, ister solun tahrikiyle gelsin, daima karşındayız ve mücadelemizden yılmayacağız.»

KONUŞMALAR

Daha sonra Kongre Başkanlığına Ulaş-İş Federasyonu Başkanı Feridun Şakir Ögünç, Başkan Ve-killiklerine de Mustafa Şahin ve Nihat Kaya getirildi.

E. TURGUT KONUŞUYOR

Konukların konuşmalarında

İSMAİL TOPKAR

Petrol millileştirilmelidir

Tes-İş Federasyonu Başkanı Kayseri Milletvekili Enver Turgut ilk konuşmayı yaptı ve Parlamento çalışmaları hakkında açıklamalarda bulundu. Turgut, daha sonra şöyle dedi :

«Hepimizi tedirgin eden günlük meseleler vardır. Buna sebep veren insanlar da vardır. Anarşist ruhu insanlar, memlekete hizmet etmek isteyenleri frenlemektedir. Sen az seviyorsun, ben çok seviyorum diye birşey söylemek mümkün değildir. El ele verip kötü zihniyetlere, şer kuvvetlerine karşı memleketi korumak mecburiyetindeyiz.»

KARACAGİL KÜRSÜDE

Türk-İş Birinci Bölge Temsilcisi Nejat Karacagil, gençlik hareketleri ve sosyal konular üzerinde konuşma yaptı, sendika kongrelerinin bir forum olduğunu, çeşitli fikirlerin serbestçe ortaya atıldığını söyledi, İYAK Kanunun mutlaka çıkarılmasını istedi ve «işçinin sermayeye iştirak ettiği memleketlerde komünizm yerleşmemiştir» dedi.

Kristal-İş Sendikası Genel Başkanı Mehmet Şişmanoğlu fiyat hareketlerine değindi ve daha sonra sunuları söyledi :

«Türk sendikacılığı bu devre içinde mutlu gelişmeler kaydetmiştir. Bu gelişmeler içinde Petrol-İş yüzünü artıracak sözleşmeler yapmıştır. Sendikalar hizmet gayreti içinde bulunuyor. Ancak yaptığımız sözleşmelerle elde edilen haklar piyasadaki fiyat artışları ile yok oluyor. Sebep bozuk düzendir, alışılmış aşırı kârlardan fedakârlık etmeme zihniyetidir.»

ÇALIŞMA RAPORU GÖRÜŞLÜYOR

Konukların konuşmalarından sonra delegeler Çalışma Raporunu eleştirdiler. İlk konuşmayı Batman Şube Başkanı İhsan Dündar yaptı ve sendikaların sadece işçi sorunları ile değil yurt ve toplum menfaatleri için de çalışması gerektiğini söyledi, milli gelir dağılımındaki adaletsizliğin giderilmesi ve çeşitli reformların gerçekleştirilmesini savundu. Delegelerden Nedret Sezgin, kalkınabilmek için sa-

nafileşmenin şart olduğunu, montaj sanayine son verilmesi gerektiğini ileri sürdü. Sezgin, Çalışma Raporunda petrol konusunda milli görüşe yer verilmediğini kınadı.

Daha sonra konuşan İstanbul Şubesi Başkanı Adem Yılmaz, fiyat kontrolsüzlüğünden yakındı, toplu sözleşmelerle sağlanan ücret artışlarının kısa zamanda tesirsiz kaldığını açıkladı ve sendikaların ücret isteme politikasından kurtarılmasını istedi. İskenderun delegesi Bostan Yörük ise, sendikaların eğitim ve kurslara büyük önem vermesini öne sürdü. Diğer delegelerin sendika çalışmaları hakkında konuşmalarından sonra Petrol-İş Genel Başkanı Topkar tenkidlere cevap verdi.

Komisyon raporlarının okunup görüşmesinden sonra seçimlere geçildi ve İsmail Topkar, Genel Başkanlığa, Özkal Yici Genel Sekreterliğe, Mehmet Sarıbrahimoğlu Genel Mali Sekreterliğe, Cavit Karakuş Teşkilâtlanma Sekreterliğine, Müslüm Caner de Genel Yönetim Sekreterliğine seçildi.

Kaya Özdemir'in basın toplantısı

İşyeri işgalleri ve
Ortak Pazar hakkında
görüşlerini açıkladı.

Türkiye Metal - İş Federasyonu Genel Başkanı Kaya Özdemir, Nisan ayı içinde İzmir'de bir toplantısı düzenledi ve metal işkolunun ciddi krizlerle karşı karşıya kalacağını söyledi.

Kaya Özdemir, hammedde darlığı ve döviz transferlerinde karşılaşılan güçlüklerle de değinerek Maliye Bakanlığının bu konudaki tutumunu yerdı «Bu tutum, metal işkolundaki işverenlerin, işlerini daraltmalarına ve işçi tensikatlarına gitmelerine yol açıyor. Tedbir alınmazsa işsiz sayısı artacaktır.» dedi.

Metal - İş Federasyonu Genel Başkanı, daha sonra işgücü kayıplarının önlenmesi, sendika enflasyonunun giderilmesi ve işçilerden alınan aidatların yaygın bir eğitim seferberliğinde kullanılabilmesi amacıyla işkollarında tek ve zorunlu sendikacılığa gidilmesi gerektiği-

KAYA ÖZDEMİR

«Ortak Pazar'a hayır...»

ni öne sürdü.

İŞYERİ İŞGALLERİ

Kaya Özdemir, aşırı sol militanların işyerlerini işgale hazırlanmalarını da öne sürdü ve şöyle dedi :

«Aşırı sol militanlar işyerlerini işgale hazırlanmaktadır. Bunun ilk fiili örneğini Sungurlar işyerinde gördük. Biz işyerlerinin, işçinin güvenliği bakımından gerekli tedbirlerin şimdiden alınmasını ve zorbalığa müsaade edilmemesini Milli Güvenlik Kurulundan, ilgililerden ve işyerlerinden rica ediyoruz. Onlar kanunlara inanmadığı için, işyerlerini işgale hazırlanıyorlar.»

ORTAK PAZAR

Metal - İş Federasyonu Başkanı, daha sonra Ortak Pazar üzerinde de durdu ve bu konudaki görüşlerini şöyle açıkladı :

«İşverenlerimiz genellikle bu konuda susmayı tercih ediyorlar. İtalya'yı grevler ülkesi haline getiren Ortak Pazar'dır. Avrupa, bizi Ortak Pazar kanalıyla sömürmeye çalışıyor. Bizim Metal - İş Federasyonu olarak, bugünkü şartlarla Ortak Pazarı tam üyeliğin milli sanayimizi baltalayacağına ve Türkiye'yi Avrupa'nın pazarı haline getireceğine inancımız tamdır. Ortak Pazar'a hayır diyoruz.» Şimdi temenni edilen hükümetin gerekli tedbirleri alması, özellikle metal sanayii işkolunda ciddi krizlerin doğmamasıdır. Bakalım gelecek günler neler gösterecek.

İşçi hareketi

Teşkilatlanma yolunda önemli adımlar...

Harb-İş ve Metal-İş Federasyonları
Milli Sendika olma kararı aldı

HARB-İŞ YÖNETİM KURULU ÜYELERİ
Milli Sendikaya doğru

Nisan ayı, teşkilatlanma çalışmaları bakımından bir hayli hareketli geçti. Türk - İş'e bağlı kuruluşların bir kısmı «milli Sendika» olarak nitelenen şekle geçme, bir kısmı da aynı işkolunda kurulu sendikaların birleştirilmesi için hazırlıklara geçtiler.

HARB - İŞ FEDERASYONU

5-10 Nisan tarihleri arasında toplanan Türkiye Harb - İş Federasyonu Genel Yönetim Kurulu milli sendika konusunu da görüştü ve yayınladığı bildiride, bu konudaki çalışmaların yürütülmesi için Federasyon İcra Kuruluna tam yetki verdiğini açıkladı.

Federasyonun bildirisinde şöyle deniyordu :

«Federasyonumuzun 36 ncı işkolunda tek ve güçlü bir teşkilât olma yolunda bir an önce milli sendikaya gidilmesine ve milli sendikaya dönüşte 36. işkolunda bulunan sendikaların da bir çatı altında toplanmalarını tamın maksadı ile yapılacak çalışmalarda icra kurulunun tam yetkili kılınmasına karar vermiştir.»

METAL - İŞ FEDERASYONU

Nisan'ın 29 unda toplanan Metal - İş Federasyonu Yönetim Kurulu da bu konuda uzun süredir devam ettirdiği çalışmalarını sonuçlandırıyor. Yönetim Kurulu, Dördüncü Genel Kurulda alınan kararın ışığında kurulan Komisyonun çalışmalarını inceledi ve Milli sendikanın en geç bir ayda kurulması kararını aldı.

Ereğli Sendikası Başkanı Fikri

Yıldız, Adapazarı Başkanı Enver Konuk, Ankara Temkin - İş Sendikası Başkanı Fevzi Korkmaz, Metal - İş Federasyonu Başkan Vekili Mustafa Patırna ve Federasyon Genel Sekreteri Fehmi Işıklar'dan kurulu kurulu komisyon, Federasyona bağlı sendikaların en kısa sürede genel kurullarını toplayarak milli sendikaya iltihak etme kararını almaları görüşünde ittifak etti.

TES - İŞ FEDERASYONU

Tes - İş Federasyonu Yönetim

Kurulu da 24 Nisan tarihinde toplandı. Birkaç gün devam eden bu toplantıda, çeşitli işçi ve yurt sorunları üzerinde görüşmeler oldu, bu arada enerji işkolunda kurulu ve Türk - İş'e bağlı işçi kuruluşlarının birleştirilmesi üzerinde görüş birliğine varıldığı açıklandı.

Tes - İş'in, üçüncü bir kuruluşta yapılacak birleşme için olumlu karar alındığı bildirilen açıklaması şöyle :

«Üyesi olmakla iftihar ettiğimiz Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu bünyesinde bulunan ve enerji işkolunda işçi örgütlerinin birleştirilmesi amacıyla yıllardanberi yapılan çalışmaların müsbet bir sonuca ulaştırılmasında zaruret gören Yönetim Kurulumuz; gerek güçlü sendikacılık felsefesinin gerçekleşmesi ve gerekse Türk - İş prensiplerinin hedefine ulaşması için üzerine düşeni yapma hususunda ittifakla kara-
ra varmıştır.»

Zonguldak'ta işçilerin protestosu

50 bin maden işçisini temsil eden Zonguldak Maden İşçileri Sendikasının Nisan ayı ortalarında yaptığı Genel Kuruldan sonra seçimi kazanamayan bir grup işçi, protesto amacıyla 18 Nisan gecesi saat 22.45'te maden ocaklarına inmediler, bu arada sendika binasını da tahribe yöneldiler.

ENVER TURGUT

Enerji işkolunda tek sendika

Protestocular, Haziran ayında yapılacak toplu sözleşme görüşmelerinin daha güçlü bir ekip tarafından yürütülmesini istediklerini söyleyerek Karadon ve Kilimli bölgesindeki arkadaşları ile şehre de yürüdüler. Ancak bu yürüyüşleri, İnağzı ve Kapuz'daki jandarma birlikleri tarafından barikat kurmak suretiyle önledi. Daha sonra olay yerine askeri ve polis kuvveti gönderildi, Vali de işçilere hitaben bir konuşma yaptı.

Protestocu işçilerin gösterileri iki gün devam etti. Olaylar sırasında işçilerle polis ve jandarma birlikleri arasında çatışma çıkmadığını söyleyen Zonguldak Valisi Ethem Boysan şu açıklamada bulundu :

«İşçilerle polis ve jandarma arasında herhangi bir çatışma olmadı. Tutuklanan da yok. Gelik bölümü dışındaki bölgelerde üretim devam ediyor. Bugün saat 16 daki vardiya ya kadar sendika yöneticileriyle işçiler arasında bir anlaşmaya varılabileceğini ümit ediyorum. Sanırım, Gelik'teki işçiler de saat 16'da ocaklara gireceklerdir.»

TUNÇ'UN TELGRAFİ

Olaylardan kısa bir süre sonra Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç, işçilere bir telgraf çekerek, önümüzdeki günlerde başlayacak toplu sözleşme görüşmelerini başariya ulaştırabilmek için dayanışma içinde bulunmalarını istedi. Tunç'un telgrafı şöyle idi :

«Bugün Zonguldak'da meydana gelen olayları üzüntü ile izledim. Üzüntümün başlıca nedeni, ülkemizin işçinin bulunduğu şartlar sonucu hareketinize başka anlam vermek isteyenlerin bu olayları da fırsat sayacaklarıdır. Bu çeşit yanlış yorumlama ve işçi hareketinin başka yönlere çekilmek istenmesi bizim asıl hedefimize ulaşmamızı zorlaştıracaktır.

Türk İşçi Hareketinin ana hedefinin, işçilere daha iyi ücret ve çalışma şartları sağlayacak, onların yaşama seviyelerini iyiye götürmek olduğunu bilirsiniz.

Toplu Sözleşme görüşmelerinin yaklaştığı şu günlerde, haklarımızı alabilmek için her zamankinden daha güçlü ve tam bir dayanışma içinde bulunmamız şarttır. Güçlü ve dayanışma içinde bulunabilmek ise, sendikanız etrafında birleşerek ve demokratik usullerle genel kurulunuzda yeni seçilmiş yöneticilerinizi desteklemekle mümkündür.

Protestonuza gerekçe olarak öne sürdüğünüz «toplu pazarlık masasına zayıf bir yönetici kadrosu ile oturmak istememe» görüşü, yanlış bir kanaatin ifadesidir.

Sendikanız, bu güne kadar kuvvetini sizden alarak toplu sözleşme görüşmelerinde daima güçlü olmuştur. Bundan önceki sözleşmelerde olduğu gibi, önümüzdeki toplu sözleşme görüşmelerinde de Zonguldak işçisinin her türlü sorununu çözümlemek için Sendikanızın göstereceği gayret yanında, Türk-İş olarak da bu gayreti bütün gücümüzle destekliyeceğimiz bilinmelidir.

Toplu sözleşmenin en iyi şekilde sonuçlanacağından emin olarak her türlü endişeden uzak, yöneticileriniz aleyhinde yapılan art niyetli telkinlere kulak asmadan sükunet içinde işbaşı yapmanız başarınızın ilk şartı olacaktır.» Olaylar iki gün sonra sona erdi ve işçiler işbaşı yaptılar.

EREĞLİ'DE İŞÇİLERİN BOYKOTU

Zonguldak Ereğlisi Kömür İşletmeleri'nde çalışan 6 bin işçi ile işveren arasındaki anlaşmazlık yüzünden işçiler ocaklara inmediler.

İşletmenin kendilerine çocuk primlerini vermediğini, asgari ücretleri ödemediğini ve yöneticilerin ayrımcı işlem uyguladıklarını öne süren 40 işçi daha önce ocaklara inmemişti. Olay daha sonra büyüdü ve ocaklara inmeyenlerin sayısı 6 bini buldu. İşçi temsilcileriyle Zonguldak'a gelen ilgililerin yaptığı görüşmelerden olumlu sonuç alınması üzerine işçiler Nisan ayının başında ocaklara inmeğe başladılar.

Sendikalar Kanunu geçici komisyonda

Çalışma Bakanı Öztürk bu konuda açıklama yaptı

Nisan ayı ortalarında Çalışma Bakanı Seyfi Öztürk verdiği demeçte halen Millet Meclisi Geçici Komisyonunda bulunan 274 Sayılı Sendikalar Kanununun yeniden düzenlenmesini öngören kanun tasarısı hakkında bilgi vererek; tasarının, uygulamada görülen aksaklıkları giderecek hükümler getirdiğini söyledi.

Tasarıda, memur - işçi ayrımının kesin bir şekil aldığını, işçinin memur, memurun işçi sayılması gibi bugüne kadar üzerinde çok durulan ve çekişmeler yaratan tarif yerine, gerçeğe uygun ve ihtilafa yer vermeyen tanım getirildiğini açıkladı, tasarının Geçici Komisyonunda kabul edildiğini bildirdi.

Bakan'm bu konuda verdiği bilgiye göre, sendikaların denetimi ve kuruluşlara üye olma gibi konular da tasarıda yer aldı, ayrıca sendikaların mali imkânlarının yüzde 30'u kadarını sanayi ve ticaret yatırımlarına ayırabilecekleri öngörüldü.

TES İŞ FEDERASYONUNUN GÖRÜŞÜ

Çalışma Bakanının bu açıklamasından bir hafta sonra Ankara'da toplanan Tes - İş Federasyonu Yönetim Kurulu yayınladığı bildiride aynı konu üzerinde duruyor ve şöyle diyordu :

«Türk-İş'in görüşlerine uygun olarak getirilecek hükümlerle çözümlenebileceğine inanmaktadır. Bunun dışında getirilecek hiçbir şeklin, ihtilâfı çözümlenmeye yetmiyeceğine inanan Yönetim Kurulumuz, bu konuda üst kurulumuzca verilecek her türlü görevi yerine getirme kararındadır.»

Nisan ayı sona ererken, Millet Meclisi gündemine alınması beklenen tasarının Genel Kurulda görüşülmesi hazırlıklarına bütün partilerde başladı. Özellikle Çalışma Bakanlığı tasarısına paralel olan C.H.P. Milletvekillerinin teklifi, Parti içinde olumlu karşılandı, desteklenmesi ve biran önce çıkarılması üzerinde görüş birliğine varıldı.

Pariste polis öğrencilerle çatıştı

Paris'te Nanterre Üniversitesinde öğrencilerle polis arasında çıkan çarpışmada 60 polis ve çok sayıda öğrenci yaralanmış 500 kişi de tutuklanmıştır. Polis kısa zamanda büyüyen arbede sırasında göz yaşartıcı bomba ve tabanca kullanmış, öğrenciler de taş ve sopalarla karşı koymuştur. İlgililer çarpışmaların, sağcı ve solcu öğrencilerin çıkması muhtemel çatışmasını önlemek amacıyla Üniversiteye girmesi üzerine patlak vermiştir. Çok sayıda otomobil ve diğer araçların da tahrip edildiği bu çarpışmadan sonra üniversite bir hafta müddetle kapatılmıştır.

Resimde Nanterre Üniversitesinin Lisan Fakültesi binalarında polisin öğrencilerle yaptığı çarpışmalar görülmektedir.

İLLERE GÖRE ASGARİ ÜCRETLER *

19.50 TL.		1 bölge	18.00 TL.		2 bölge	17.00 TL.		3 bölge	16.50 TL.		4 bölge	16.00 TL.		5 bölge	15.50 TL.		6 bölge
İstanbul		Ankara Kocaeli İzmir Adana	Zonguldak Eskişehir Bursa Gaziantep	Sakarya Aydın Samsun İçel	Hatay Manisa Rize Kayseri Antalya Elazığ	Balıkesir Uşak Kırklareli Konya Edirne	Kırşehir Bolu Malatya Trabzon Giresun	Çanakkale Burdur Muğla Denizli Nevşehir	Amasya Diyarbakır Ordu Erzurum	Erzincan Tekirdağ İsparta Bilecik	Siirt Tokat Kütahya Artvin Sivas	Urfa Niğde Afyon Kastamonu Van	Sinop Kars Çorum Çankırı	Muş Yozgat Ağrı Gümüşhane	Bitlis Mardin Hakkâri Bingöl	Adıyaman Tunceli Maraş	

1 Temmuz 1969 tarihinde yürürlüğe giren asgari ücretleri uygulamamak için işveren sendikalarının Danıştay'da açtıkları iptal ve yürütmenin durdurulması davaları 13 Nisan 1969 günü yapılan duruşmada karara bağlanmıştır. Danıştay, işverenlerin bütün itirazlarını reddetmiştir. Artık yurdumuzda hiçbir itiraz kabul etmeyecek kesinlikle, yukardaki haritada belirtilen asgari ücretler uygulanacaktır.